

זאת ה'תורה

שבת פרשת כי תבוא תשע"ח

שיעורי תורה והתוועדויות חסידיות
מהרב **יצחק גינזבורג** שליט"א

גַּל עֵינַי וְאַבִּיטָה נִפְלְאוֹת מִתּוֹרַתְךָ

05

מתי יש לברוח
ומתי לבטוח בה'?

15

ברכות בחשבון
חידושי רמזים בפרשה 42

מן הפסחים
ביאור המשנה הראשונה בפסחים 45

עליה מבטול לבטחון
אמונה ובטחון (14) 03

קצרים לאלול 21

תפקיד העיתונות
שיחה אוף-דה-רקורד עם עיתנאוי 24

טעם מצווה
ביכורים 27

דבר יום ביומו
מסרים יומיים לפרשת כי תבוא 31

פרקי אבות
פרק ג' משנה א' 35

מענות ותשובות
תשובות הרב לשאלות 37

סיפור חסידי
ח"י אלול 40

הקדמת המערכת

שבת שלום לקוראינו היקרים, מוגשת בפניכם חוברת 'ואביטה' חדשה מלאה בכל טוב, דברי תורה וחסידות משיעורי הרב יצחק גינזבורג שליט"א. החל משיעור יסודי וארוך, דרך מאמרים קצרים ועד לסיפור חסידי קליל לכל המשפחה, כולם מלאים בנגלה ונסתר השלובים זה בזה.

השבוע בחוברת:

נתחיל עם שיעור אמונה ובטחון מספר 14 בסדרת השיעורים לבנות תיכון יעלת חן בירושלים (בדיקו בזמן לעורר את כולנו להרתם לטובת המוסדות של הרב בירושלים - פרטים בהמשך החוברת). בשיעור מרחיב הרב על היחס בין אמונה, בטחון ובטול, ועל התהליך אותו עבר משה רבינו עם הגיעו להנהגה - מבטול לבטחון פעיל.

נמשיך עם שיחה מעניינת "אוף דה רקורד" בין הרב לעיתונאי, בה התבאר תפקידה של העיתונות והתקשורת באופן מתוקן. בטעם מצוה דן הרב הפעם במצות הבאת ביכורים לבית המקדש ובקשר שלה למלך. בדבר יום ביומו נמשיך קצת עם מצוות ביכורים ונלמד על הסדר בעבודת הנפש הנלמד ממצוה זו יחד עם תרומות ומעשרות (וכמובן מעוד שלל נושאים, דבר יום ביומו...).

בפרקי אבות נמשיך עם ביאור על משנה א' בפרק ג', ונלמד על היחס בין המימרות של עקביא בן מהללאל ורבי, שתיהן דנות ב"הסתכל בשלשה דברים". בסיפור החסידי שוב נגע בסוגיית חידושה של החסידות במצות התשובה עם ספור נפלא על אדמו"ר הזקן, בעל יום ההולדת של ח"י באלול (יחד עם מורנו הבעל שם טוב). וגם השבוע זכינו, יחד עם בני הישיבות, למדור מן הפסחים, בכתיבתו של הרב בעצמו, והפעם על נקיות הלשון בתורה, אצל חז"ל ואצלנו. נקנה עם מדור ברכות בחשבון (שחזר למתכונת הרגילה, אף כי המקוצרת, שלו) שעוסק בכינוי השגור של הקב"ה - השם. בין דפי החוברת תמצאו גם מספר קטעים קצרים לחודש אלול בכלל ולעניין הסליחות בפרט.

ביום ראשון, כב אלול, יתקיים השעור החדשי באנגלית. בית כנסת נצח ישראל ברחביה, פינת הרחובות רמב"ן ואבן-עזרא בשעה 18:30.

השבוע ביום שלישי בערב יתקיים שיעור בעיר אלעד בסימן הכנה לראש השנה. כמו תמיד, חלק מהמדורים ישלחו במייל בגרסתם המלאה לקראת שבת. עוד לא הצטרפתם לתפוצה? שלחו עכשיו מייל ל: itiel@pnimi.org.il

שבת שלום ומבורך,
המערכת

לקבלת השיעורים במייל ולהצטרפות לצוות המפיצים: itiel@pnimi.org.il
עריכה: אביב מויאל | מערכת: הרב יוסי פלאי, בעז יעקבי ואיתיאל גלעדי

עליה מבטול לבטחון

אמונה ובטחון (14)

קיצור מהלך השיעור^א

בסדרת שיעורי "אמונה ובטחון" - הנמסרת לבנות תיכון "יעלת חן" מירושלים - מלמד הרב את המאמר היסודי המופיע בספרו לב לדעת. מה בין אמונה לבטחון? בקיצור נמרץ, באמונה אדם 'מנקה' ממחשבתו את כל הציורים וההבנות שלו ומתמסר לידי ה', שכל מה שיעשה הוא הטוב האמתי (גם אם אינו מובן לאדם ככזה). בבטחון, לעומת זאת, האדם מצייר לעצמו את הטוב בעיניו וחותר להשיג אותו (או בבטחון סביל, בו האדם בוטח שהטוב יגיע מה' - "חשוב טוב יהיה טוב" - או בבטחון פעיל, בו האדם יוזם ופועל בעצמו, מתוך בטחון שה' נותן לו כח לעשות חיל).

בפשט, האמונה קודמת לבטחון, גם בסדר העבודה, כאשר רק על בסיס האמונה ניתן לבנות בטחון איתן ומתוקן, וגם במדרגתה הרוחנית, המתמסרת לה' ועולה מעלה-מעלה מהעולם הנראה לעינינו. אמנם, מכיון שהבטחון הוא התכלית, שהרי רצון ה' שנפעל במציאות, יש שרש לבטחון גם למעלה מהאמונה. כיצא בכך, הבטחון הוא תכונת 'יש', המורגשת היטב במדות הלב ופועלת בעולם הממשי, ואילו האמונה היא תכונת 'אין', השייכת למוחין ומאפיינת דווקא נשמות גבוהות מלאות בטול (דוגמת נשמת יעקב אבינו ונשמת משה רבינו). עם זאת, ישנו שרש גבוה לבטחון גם למעלה מהבטול של האמונה - שרש ב"יש האמתי" של עצמות ה', שלמעלה מהאין של עולם האצילות. בבטחון העליון, שלמעלה מהאמונה, מתחיל לעסוק השיעור שלפנינו.

הפרק הראשון, הפותח בחזרה על עיקרי השיעור הקודם, מתמקד בדמותו של משה רבינו והמעבר שלה במשך החיים מבטול לבטחון. תכונתו העיקרית של משה רבינו, הגורמת לו גם לברוח בעת סכנה, היא בטול. אך כמנהיג ישראל הוא חייב לטפח בעצמו בטחון יזום ומלכותי. חיות הבריחה חקוקה ביסוד אישיותו של משה, שהרי מרגע לידתו הוא מוחבא ואחר כך מושלך ליאור מסכנת המצרים. ביציאתו לראות בשלום אחיו מתעורר בו תוקף של בטחון עצמי להרוג את המצרי, אך מיד אחר כך הוא 'תופס את עצמו' ובורח. בסיפור הסנה ה' כופה על משה לצאת מהבטול שלו ולקבל שליחות שיש בה תוקף והנהגה, ובהמשך הופך משה למלך - "ויהי בישרון מלך" - שיוזם, פועל ונלחם. התהליך שעובר משה, שצריך לאפיין כל מנהיג, גם ממחיש את תהליך התיקון בדרך התורה - מעבר ממצב קטנות טראומטי לגדלות מוחין הפוכה לחלוטין. בסופו של דבר מאחד משה בתוכו גם בטול (ביחס לאחיו היהודים, בתוך המשפחה) וגם בטחון תקיף (ביחס לאומות העולם והעולם החיצוני).

הפרק השני מעמיק בשרש הבטחון הגבוה מהאמונה והבטול העליונים שבאצילות - בטחוני של יוסף הצדיק (הגבוה ממדרגת אביו יעקב), אתו מתעצם גם משה רבינו הלוקח ממצרים את עצמות יוסף. שרש הבטחון הזה הוא במקום שלמעלה משבירת הכלים ותיקונם, ובנפש הוא מפתח לריפוי המשברים ממקום שגבוה מהם (וממילא אינו זקוק ל'כלים' טיפוליים, שהרי הוא למעלה

א קיצור לבנות תיכון יעלת חן. כ"ח מנחם-אב ע"ח - כפ"ח. נרשם על ידי איתיאל גלעדי. לא מוגה.

(ממציאות הכלים).

הבטחון הפעיל והבטחון הסביל הם בנצח והוד, והם מתרכזים ביסוד. אם כן, הבטחון הוא בלב, במדות שנקראות "הנגלת". כלומר, מה שצריך להיות תמיד מודע במחשבה - להיות נגלה בנפש - הוא הבטחון בה'. הבטחון בה' כולל את הבטחון לעשות מה שצריך לעשות - כל יום לקום בבקוה, ללכת לבית ספר וללמוד; ולעשות ככל יכולתנו כדי להצליח. ברקע, בפנים, יש אמונה. האמונה כל הזמן נמצאת כרקע, שהוא המוחין - פנימיות המוחין, הנסתר של הנפש. על כך למדנו בפעם הקודמת.

נשמות של בטול ונשמות של בטחון

כהמשך לכך למדנו שיש נשמות מיוחדות שקשורות במיוחד למוחין, לאמונה, ויש להן כל כך הרבה בטול - בטול במציאות, כאילו אינן קיימות - עד שבקושי יש להן אחיזה בבטחון. במיוחד בבטחון הפעיל במציאות. הדוגמה בחסידות¹ היא יעקב אבינו ומשה רבינו, שבעת סכנה, מתוך בטול, לא עמדו להתמודד מול הגורם המסכן אלא ברחו.

יש עוד הרבה צדיקים שראינו שברחו: אדמו"ר הזקן ברח מנפוליאון. בסדר, ב"ה הוא ברח ממנו, כך שנפוליאון לא הצליח להאחז בכי-הוא-זה מקדושתו (כרצון הקליפה לינוק מן הקדושה) ובגלל זה נפוליאון הפסיד במלחמה (כרצון אדה"ז), אבל גם בסוף אדמו"ר הזקן נפטר מאותו סיפור². אדמו"ר הזקן יכול להלחם פנים בפנים נגד נפוליאון? לא שייך. לכן הוא ברח, לא נורא. הרבה צדיקים בעת סכנה ברחו. גם בשואה מי שהצליח ברח. בפנימיות,

הפרק השלישי משווה בין שני פסוקי בטחון חזקים - "אשרי הגבר" ו"ברוך הגבר" אשר ה' הוא "מבטחו". ההתבוננות ב"מבטחו" מגלה את סוד הבטחון והאהבה הטמון במצות מזווה. תכלית הפרק היא התבוננות במאמר חז"ל מפתיע, ש"כל מי שבוטח בהוי' זוכה להיות כיצא בו" - מאמר המגלה שאכן יש בבטחון גילוי של היש האמת; "מחויב המציאות", המתגלה באדם הבוטח בה', והוא-הוא שיתגלה לעתיד לבוא בכל אחד ואחת מישראל. נזכיר שוב שמי שמעונין לקבל את כל סדרת שיעורי "אמונה ובטחון" יכול לבקשם במייל: itiel@pnimi.org.il

א. משה רבינו – מבטול לבטחון

אמונה (נסתרת) במוחין ובטחון (גלוי) בלב

בקר טוב לכולן. פעם קודמת³ התחלנו את פרק ה והגענו עד סוף עמוד סז. למדנו שבטחון הוא בלב ואמונה היא במוחין. המוחין נקראים "הנסתרת להוי' אלהינו" - הם כנגד אותיות י-ה שבשם, שגם בנפש הן נסתרות. למטה מהן יש "הנגלת לנו ולבנינו" - אותיות ו-ה שבשם. האות ה תתאה היא הלבושים של הנפש, מחשבה-דבור-מעשה, והו היא המדות, הרגש בנפש. גם המדות מתחלקות לשתי דרגות - המדות שהן עיקר הרגש הפנימי, אהבה-יראה-רחמים, חג"ת (חסד-גבורה-תפארת), והמדות שבעיקר מניעות את המעשה, נה"י (נצח-הוד-יסוד), אף שגם הן סוג של רגש.

¹ ביאורי הזהר וארא (לז, ד); פלח הרמון וארא ד"ה "ואשה אחת".

² לכללות סיפור היחסים בין אדמו"ר הזקן לנפוליאון וברית אדמו"ר הזקן ממנו ראה בית רבי חלק ראשון פרק כב (וראה הנסמן שם במהדורת תשע"ד).

³ אמונה ובטחון 13 - כ"ט תמוז ש"ז (נדפס ב"ואביטה" ראה).
ג דברים כט, כח.

בלי בטחון, מאפיינית מישהו בטל לגמרי - אחד שאין לו שום ישות - והציור הזה לא מתאים למדות של משה כפי שאנו מכירים אותו. זו שאלה מצוינת, ומה שנלמד היום בדיוק בא להסביר את הפרדוקס-לכאורה, בו מחד משה רבינו הכי בטל, "והאיש משה ענו מאד מכל האדם אשר על פני האדמה"¹, ומאידך הוא מתפקד כמלך.

אותו פרדוקס-לכאורה שנמצא במשה רבינו שייך לכל אחד בבחינה שלו: מחד, אדם צריך להיות בטל, אבל כאשר הוא בא להנהגה עליו לפעול מתוך בטחון. לכל אחד יש את הזירה בה הוא צריך להיות מלך. עוד כמה שנים אי"ה כל אחת תהיה אמא, ובתוך הבית האמא היא המלכה. אם יוצאים לעבודה, להפיץ, להיות מורה בבית ספר - צריך לגלות את כח ההנהגה, בטחון. לא להיות בטול, 'אויס' באידיש - לא זה מה שה' רוצה, ככה לא מביאים את המשיח. הרבי אמר "עשו כל אשר ביכלתכם!"²

ממשה רבינו צריך ללמוד איך מסתדרות התכונות ההפוכות הללו ואיך הכל מתאזן. מצד אחד, משה רבינו הכי בטל מכולם, הכי גארנישט, "נחנו מה"³ (הפסוק בו סיימו את השיעור הקודם) - מי אני? מה אני? גארנישט, שום דבר! מצד שני, עליו נאמר הפסוק (שתיכף נראה בפנים) "ויהי בישרון מלך בהתאסף ראשי עם יחד שבטי ישראל"⁴. מי המלך בפסוק? יש שני פירושים⁵ - או הקב"ה או משה רבינו, ו"אלו ואלו דברי אלהים חיים"⁶. אכן, המלך הראשון של עם ישראל הוא משה רבינו והמלך השני הוא יהושע, התלמיד שלו. אחר כך בא

יש משהו טוב בבריחה - היא נובעת מבטול, שאיני סומך על הנס (כתוב שאסור לסמוך על הנס') ואיני מחזיק מעצמי כלל (לא ראוי שה' יעשה לי משהו מיוחד), ואם כן ה' רוצה שאכנע דווקא ל"עולם כמנהגו נוהג"⁷. אם צריך לברוח - צריך לברוח. יש דין של "וחי בהם"⁸, צריך לשמור את החיים.

לעומת זאת, יש נשמות מאד חזקות בלב דווקא, עם לב אמיץ, כמו שאומרים לכל מי שצריך להלחם ולכבוש - דוגמת יהושע, שנאמר לו הרבה פעמים - "חזק ואמץ"⁹. הבטחון הוא תכונה של הלב, אומץ לב. עד כאן מה שלמדנו פעם קודמת - הבטחון ואומץ הלב הם ב"הוגל"ת", אבל יש אמונה בה איני סומך על עצמי, ואפילו לא על הכחות שה' נותן לי; אני לגמרי בטל במציאות.

הלימוד ממשה - בטול עם בטחון מלכותי

נשאלת השאלה, וגם שאלו אחרי השיעור הקודם: הרי משה רבינו הוא מנהיג, מלך ישראל, ומלך לא יכול להיות פחדן - אפילו פחדן של קדושה. מלך חייב לעמוד מול כל המשימות, כל האתגרים, ורואים שבסוף ימיו - בגיל 120 שנה - משה רבינו קם ונלחם כבחור צעיר, עד היום האחרון, נגד סיוח מלך האמורי ונגד עוג מלך הבשן. במלחמת מדין הוא שלח חיילים להלחם, לנקום את נקמת ה' ממדין (אף שידע שמיתתו תלויה בדבר¹⁰). רואים שמשה רבינו הוא חזק מאד, לא אחד שהוא גארנישט. פעם קודמת קבלנו את הרושם שאמונה נטו,

1 ראה פסחים סד, ב; קידושין לט, ב; כתובות סא, ב.

2 ע"ז נד, ב.

3 ויקרא יח, ה.

4 דברים לא, ז; שם שם, כג; יהושע א, ו-ז-ט-יח.

5 ראה רש"י שמות יח, א-יג; במדבר כא, כא.

6 רש"י במדבר לא, ג.

יב במדבר יב, ג.

יג שיחת כ"ח ניסן תשנ"א.

יד שמות טז, ז-ח.

טו דברים לג, ה.

טז ראה רמב"ן שם.

יז עירובין יג, ב.

"מה", אבל בפנים הוא אש, הוא יש. הישות שלו – שהיא הישות של הקדושה, השתקפות היש האמתי של ה' בו – היא הכח להנהיג בפועל את עם ישראל, והיא האש שבוטרת בתוכו. יש ווארט שכל חסיד צריך להיות בפנים, בלב, אש להבה (אף על פי שכלפי חוץ הוא בבטול). אם כן, רואים שיש שני ממדים למשה רבינו.

"והאיש משה" – "גדול מאד" (מול המצרים) ו"ענו מאד" (מול אחיו)

הדבר גם מודגש בכך שחז"ל אומרים¹¹ שמשה נקרא סתם "איש" בתורה. מיהו "האיש" למופת? משה רבינו. יש שני פסוקים בענין. פסוק אחד הוא לפני יציאת מצרים, כשהוא כבר מנהיג את העם ומחולל עשר מכות למצרים – פעולות שבאות מתוך הישות דקדושה השורה במשה, לא מתוך היותו גארנישט – כתוב "גם האיש משה גדול מאד בארץ מצרים בעיני עבדי פרעה ובעיני העם"¹².

אחר כך, הרבה יותר מאוחר בתורה, כתוב הפסוק היותר מוכר – "והאיש משה ענו מאד מכל האדם אשר על פני האדמה"¹³.

ממש רואים את ההשוואה בין הפסוקים – הפסוק הראשון שמכנה אותו איש מתייחס לאיש "גדול מאד", דווקא מול האויב, "בארץ מצרים", ואחר כך כתוב שהאיש הוא "ענו מאד"¹⁴. באיזה הקשר מכונה משה רבינו "ענו

רבינו באספקלריא המאירה (ראה רש"י במדבר ל, ב).

כג ילקוט שמעוני שמות רמז רסח: "מי קרוי איש? הו אומר זה משה".

כד שמות יא, ג.

כה "גדול" "ענו" משלימים ל-169, 13, אחד-אהבה, ברבוע. "גדול מאד" "ענו מאד" משלימים ל-259, 7 פעמים 37, הבל-יחידה, סוד שבעת ההבלים שבהם נברא העולם (זחר ח"א קמו, ב; ראה קה"ר א, ג), "הבל הבלים אמר קהלת הבל הבלים הכל הבל" (קהלת א, ב). האריז"ל מלמד אותנו ששרש נשמת משה רבינו הוא הבל בן אדם הראשון (ע"ח שער הכללים פ"י ובכ"ד). 37 (שרש גדול מאד ענו מאד)

שאל המלך ואחריו דוד המלך. דוד המלך הוא מלך לעולם, "גם נצח ישראל לא ישקר ולא ינחם"¹⁵, אבל המלכות מתחילה ממשה.

כולן יודעות שאנחנו מאד חושבים ומדברים ומתפללים על כינון מלכות – מלכות ישראל בארץ ישראל, כאן, עד שנוכה בקרוב למלכות מלך המשיח. גם על מלך המשיח כתוב אותו פרדוקס: מחד, הוא הכי ענו¹⁶ – דבר המתבטא בכך שכשם שהוא ילמד תורה עם משה רבינו ועם האבות הוא ילמד עם היהודי הכי פשוט, יקח אותו, יקרב אותו, ישב אתו וילמד אתו, כי הוא גארנישט בעיני עצמו. אבל, מאידך, מלך המשיח גם צריך לכופ את כל ישראל לקיים תורה ומצוות (בלשון הרמב"ם¹⁷), להלחם מלחמות ה' ולנצח, לבנות מקדש במקומו, לקבץ נדחי ישראל ולהביא את כל העולם לעבוד את ה' שכם אחד – דברים שלא עושים אותם, בחיצוניות, כשאדם הוא גארנישט.

משה – ש בתוך מה

בתוך השם משה עצמו רמוזות שתי הבחינות שהוא מחבר: אנחנו יוצאים עכשו מהפסוק "ונחנו מה" – "מה אנחנו?!" – ואותיות **מה** הן מסגרת השם **משה**. ה"מה" שלו, הענוה והבטול שלו, הוא המסגרת שלו. אבל יש משהו בתוך המסגרת – בתוך ה"מה" שלו יש את האות **ש**.

מה אומרת האות **ש**? בספר יצירה¹⁸ **ש** היא **אש**, אך היא גם **ישי**¹⁹. מצד אחד משה הוא

יח שמואל-א טו, כט.

יט ראה לוח "היום יום" ראש חודש מנחם-אב.

כ הלכות מלכים פ"א ה"ד.

כא ספר יצירה פ"ג מ"ב.

כב "תורה [שנתנה מתוך האש – מימינו אש דת למו] צוה לנו משה" (דברים לג, ד) – תורה בגימטריא **אש יש**, "שוש **אש**י שבהו" (ישעיה סא, י). אשויש במילוי – **אלף שין יוד שין** – בגימטריא 851 = 23 (חיה, בחינת משה כ"גואל ראשון") פעמים 37 (יחידה, בחינת משיח, משה כ"גואל אחרון") = "זה הדבר אשר צוה הוי" (שמות טז, טז ועוד), נבואת משה

תחלת דרך משה – בטול

כשיש דברים כל כך קטביים, הפכיים, קשה שיתבטאו בעת ובעונה אחת. בפנימיות הכל קיים, אבל דברים כל כך הפוכים אחד מהשני אי אפשר לראות בשטח ביחד. כאשר משה בורח – הוא לא תקיף, כאשר הוא תקיף מול כל הקשיים – לא רואים את הצד של הבריחה.

מה היחס בחיי משה? הכלל שהבטול הוא בתחלת דרכו (כמו שה-מ של "מה" היא תחלת שמו). הגם שיש סיפור אחד בתורה, שאנחנו קוראים לו "ראשית דרכו של גואל ישראל"⁷, בו מרוב הזדהות עם האחים שלו הוא קם והרג את המצרי – אבל אחר כך הוא ברח מפרעה. מצד אחד, הדבר הראשון שהוא עשה היה נועז במיוחד, משהו שאף אחד אחר לא היה מעז לעשות – הוא כבר גילה את גרעין התוקף שלו – אבל אחר כך הוא עושה חושבים...

הרבה פעמים קורה שאדם עושה משהו נועז ואחר כך 'תופס את עצמו'. כתוב בתניא⁷ שאדם עושה משהו נועז "למעלה מטעם ודעת", כמו שטות, "יצאתי מדעת". משה רבינו הורג את המצרי במצב של "שטות דקדושה"⁷ – הוא חייב לעשות זאת. יש שיחה של הרב⁷ להצדיק את שמעון ולוי בהריגת שכם – הרבי מסביר שהיו חייבים לעשות זאת, כי המעשה בא מהיחידה שבנפש שלהם, היו חייבים לנקום את נקמת דינה אחותם. לא משנה מה יעקב אביהם אומר, מה התורה אומרת – זהו העצם שלהם. למעלה מטעם ודעת, שטות דקדושה. גם משה רבינו התחיל ככה, אבל מיד אחרי שאדם יוצא מעצמו, עושה משהו משוגע, הוא

מאד?" שלא הקפיד על מרים, אחותו הגדולה, שדברה כנגדו יחד עם אהרן, אחיו הגדול (כאן משה הוא הקטן, לא הגדול), לשם שמים. אפשר ללמוד מההשוואה מוסר השכל מאד חשוב: בתוך המשפחה – עם הכי קרובים – לא להקפיד על אף אחד, על אחים, צריך להיות ענו מאד. אבל מול פרעה צריך להיות "גדול מאד".

רמזי אין-יש (מה-ש) ב"איש משה"

גם במלה **איש** יש הרכב, כמו בשם משה – **איש** הוא **אין-יש**, יש מאין, כאשר האות **י** עולה לכאן ולכאן (והאות **ן** של **אין** נעלמת, וכנודע שהאות **נ** נופלת¹² מן השרש ונעלמת). שוב, כתוב שסתם "איש" היינו משה רבינו.

אם כן, יש פה שני רמזים. גם בשם **משה** ה-**מה** הוא הבטול שלו וה-**ש** – כמו שנסביר – הוא הבטחון שלו. נעשה רמז: יש קשר במספרים בין **ש**, 300, ל-**בטחון**, 75? **ש** עולה ד"פ **בטחון**. כנראה צריכים ארבעה בטחונות כדי לזכות ל-**ש** של הקדושה. מה יכול להיות ארבעה בטחון? יכול להיות בטחון בכל אחד מארבעת העולמות אבי"ע. בטחון באצילות, בטחון בבריאה, בטחון ביצירה וגם בטחון ב"אף עשיתיו"¹² – בעשיה, עם כל הקשיים, בעולם הזה ש"רבו רע"¹³ ו"החשך יכסה ארץ"¹³. רק באות **ש** לבדה יש ארבעה **בטחון**, אבל מקיפה אותה המסגרת של **מה**, של הבטול.

שוב, גם בשם משה יש רמז זה וגם במלה **איש** – משה הוא ה"איש" של התורה – יש את האין שלה ואת היש שלה.

הנו מספר הראשוני ה-13 ו-13 (שרש גדול ענו) הנו מספר הראשוני ה-7.

כו ראה מלבי"ם, אילת השחר אות ג.

כז ישעיה מג, ז.

כח תניא פרק ז ("עולם הזה הנקרא עולם העשיה רובו ככולו רע").

כט ישעיה ס, ב.

ל ראה מלכות ישראל ח"ג מאמר בשם זה.

לא פרק יט. ראה גם אגרת הקדש ד.

לב נושא המבואר בארוכה ב'המשך' המאמרים "באתי לגני".

לג שיחת ש"פ וישלח תשכ"ה (לקו"ש ש"ה עמ' 150 ואילך).

ראה מלכות ישראל ח"ג מאמר "אחי דינה – נוטריקון אחד".

לגלות את ה-ש בתוך השם שלו, את ה'יש' של ה"איש" שלו. מאז שהוא הולך למצרים ומתחיל לעשות מופתים נגד פרעה - שוב, פחד נורא, כל הזקנים משתמטים מלהכנס לפרעה². יש פחד להכנס לפרעה, וה' אומר לו "בא אל פרעה"³. גם משה רצה לברוח, מפחד, וה' אומר לו "בא"⁴ - 'בא אתי, אני אתך, תהיה חזק, תבטח'. כך הלאה, כל הזמן ה' נותן למשה רבינו יותר ויותר בטחון שהגאולה תלויה בו.

מאז שהוא מצליח - בא לחולל את המכות, אחר כך להוציא את עם ישראל מארץ מצרים וגם תפקידו במתן תורה - הוא הופך להיות מלך. מהיום שהוא מלך לא צריך לראות עליו בכלל את טבע הבריחה. רק בסיפור בו האחים הגדולים יורדים עליו פתאום מתגלה שהוא "ענו מאד מכל האדם אשר על פני האדמה" - לא לריב בתוך המשפחה. לא סתם משהו מהשפה ולחץ, אלא משהו אמתי לגמרי.

מבטול לבטחון – תחלת וסוף קו ימין

אם כן, מה המסקנה? שהבסיס הוא הבטול, אבל ממתי שהוא מקבל את התפקיד - כאשר ה' בוחר בו, בזכות הבטול שלו - הוא מגלה יותר ויותר בטחון. הוא מגלה את הפנימיות, שהיא - כמו שנסביר - היש האמתי שלו. קודם הוא באין, אבל יש משהו יותר גבוה - היש האמתי - שהוא מה שה' רוצה לתת למשה רבינו. הקדמנו את כל ההקדמה הזאת כדי שנוכל להבין את ההמשך.

נמצא שאצל משה רבינו יש שתי מדות. אפשר לשאול: מהי הספירה של משה רבינו? מצד אחד, אומרים שהוא חכמה - "מן המים

יורד למציאות, אם הוא עדיין שפוי... תוהה 'מה עשיתי?!' - הוא תופס שהוא סיכן עצמו לגמרי. לא שהוא מתחרט, אבל בכל אופן הוא בורח. זהו משה רבינו בהתחלה.

מראה הסנה – חינוך משה לבטחון

המעשה של משה מוצא חן בעיני הקב"ה והוא רוצה למנות אותו לגואל עם ישראל - "הוא גואל ראשון הוא גואל אחרון"⁵ - והוא קורא לו למדבר. כתוב שם שמשה התווכח שבעה ימים⁶ - ה' רוצה לשלוח אותי ואני מסרב. למה? מתוך איזו תכונה? מתוך ה'אין' שלו, הגארנישט. עד שבסוף משה אומר "שלח נא ביד תשלח"⁷ - לא שייך לי בכלל, שלח את אהרן⁸, תביא את מלך המשיח⁹, מישהו יותר טוב, לי לא מתאים - וה' צריך לכוף אותו לקבל את השליחות.

ה' עושה לו מופת - קח את המטה והשלך אותו לארץ ויהיה לתנין. מה משה עושה כשהמטה שלו הפך לנחש? בורח¹⁰! מה ה' צריך לומר לו? לך תחזיק בנחש, לא פשוט. תחזיק בזנב שלו - הכי מסוכן להחזיק בזנב של נחש, אם אווזים בראש אפשר לעצור אותו אבל בנחש הכי מסוכן לאחוז בזנבו. איזה סוג תרגיל ה' עושה למשה? ה' הוא מחנך משה רבינו כאן הוא הילד בכתה והקב"ה הוא המחנך. המחנך עכשיו רוצה לנסוך בו בטחון - וזה מה שהוא עושה אתו.

כל הסיפור של משה רבינו, שה' רוצה

לד ראה שמות רבה ד, ב; זהר ח"א רנג, א; שער הפסוקים ויחי; תורה אור משפטים עז, ג.

לה רש"י שמות ד, י.

לו שמות ד, יג.

לז רש"י וראב"ע שם.

לח ש"ך עה"ת פסוק ט.

לט שמות ד, ג.

מ רש"י שמות ה, א.

מא שמות י, א.

מב ראה זהר ח"ב לד, א.

למה הצפינו אותו ושמנו אותו ביאור? מפחד. זו התפעלות של פחד. שנמצאת אצלו בתת-מודע הכי חזק בעולם. מה שקורה עם התינוק נרשם לו לכל החיים. רק מה? כתוב "והאלהים יבקש את נרדף"^{טז} - הוא נרדף, מוברח ובורח, מעודו, והאלקים מבקש אותו, רוצה למנות אותו, שיהפוך מטיפוס נרדף למלך"^{טז}.

משה רבינו יכול להיות פרנואיד בעקבות שלשה חדשי החבאה ואז זריקה ליאור - הבסיס שלו הוא החויה שרודפים אותו, ובפסיכולוגיה יכולה לצמוח מכך פרנויה. אבל אחר כך מה קורה איתו? הוא אב-טיפוס של התגברות בעצמו, ותפקידו להוציא את כל עם ישראל מהפרנויה שלו, מרדיפת מצרים. מתי? בשיא יציאת מצרים, קריעת ים סוף - כולם פוחדים שרודפים אותם, וכתוב שקריעת ים סוף היא הרפואה הנפשית של תסביך רדיפה. זהו תפקידו של משה, ה' רוצה שיתהפך אצלו לתכלית גדלות המוחין.

זהו היסוד הכי חשוב: יש לאדם משקעים - מהעיבור ומהיניקה ואפילו מגלגולים קודמים - וחושבים שהאדם משועבד להם. אך כל התורה כולה נועדה לתת כח לצאת מהם לגמרי, להפוך הכל מן הקצה אל הקצה. רואים זאת כאן, אצלו משה רבינו.

ב. הבטחון העליון של יוסף הצדיק ומשה רבינו

בטחון בשם הוי' דלעילא

אם כן, אמרנו שהבטול הוא פנימיות

מח קהלת ג, טו.

מט הסימן: נרדף-מלך = משיח בן דוד - דוד היה נרדף על ידי שאול, ובזכות היותו נרדף נעשה מלך (ראה פסיקתא רבתי הוספה א פרשה א: "דוד נרדף ושאל רודף, אמר הקב"ה אוהב אני לנרדף ושונא אני לרודף, 'קרע ה' את הממלכה ונתנה לרעך' לדוד, 'והאלהים יבקש את נרדף'").

נ ראה גם הממד הפנימי פרשת בשלח.

משייתהו"^{טז}, מי החכמה - וחכמה היא בטול, כח-מה. אבל בתוך מדות הלב (כמו בשבעת האושפיזין של סוכות) אומרים שהוא הבטחון הפעיל, נצח מלשון נצחון, "דידן נצח"^{טז}. בספירות, החכמה היא הנקודה העליונה בקו ימין והנצח הוא הענף האחרון, הספירה האחרונה, בקו ימין.

יש כל הזמן "רצוא ושוב"^{טז} בקו ימין. כתוב "מולך לימין משה"^{טז} - משה שייך לימין (הוא משרש הבל, כנ"ל, קו הימין של אדם הראשון). הנקודה העליונה של הימין היא בטול והנקודה התחתונה היא בטחון - בטחון פעיל, של איש, זכרי - וכל הזמן משה רבינו עולה לבטול, "מן המים משיטהו", ויורד לנצח. בדרך כלל בעבודת ה' הסדר הוא מלמטה למעלה, מתחילים מהדרגה הנמוכה יותר ועולים - "מעלין בקדש"^{טז} - למדרגה העליונה יותר. לכן הייתי חושב שמשה רבינו צריך להתחיל מהנצח שלו ולעלות לחכמה שלו, לבטול שלו. אבל הנה, אנחנו רואים שהפוך - "מן המים משיטהו" מהלידה.

ששחרור ממשקעי הבריחה מראשית הילדות - מפרנויה לבטחון פעיל

איך אני יודע שיש למשה תכונת בריחה מאז ומתמיד? מה הדבר הראשון שהוא עשה בחיים? אמא שלו הבריחה אותו. הדבר ודאי נרשם בלא-מודע שלו - 'היו צריכים קודם להחביא אותי, שלשה חדשים, ואחר כך שמו אותי בתוך תבה'. הוא מוברח בעצם - הבריחה, שהיא הבטול, שהוא גם פחד, נמצאת אצלו בעצם.

מג שמות ב, י.

מד ויקרא רבה כד, ג.

מה יחזקאל א, יד.

מו ישעיה סג, יב.

מז ברכות כח, א ובכ"ד.

מדבר עליו²¹, שאדם "מתחייב בנפשו" – הופך ל"מחוייב המציאות". אנחנו מציאות חולפת, רק ה' מחוייב המציאות – חייב להיות, תמיד היה, היה ויהיה. המציאות שלו היא חלק מהמהות שלו. כל דבר חוץ מה' אינו "מחוייב המציאות" אלא "אפשרי המציאות"²², אבל יהודי שהוא "חלק אלוה ממעל ממש"²³ גם יכול להיות מחוייב המציאות. איך? על ידי הבטחון בשם הוי' דלעילא, היש האמתי של ה'. למדנו²⁴ שבטחון הוא לשון דבקות – "ואתם הדבקים בהוי' אלהיכם חיים כלכם היום"²⁵, "אל כל החיים יש בטחון"²⁶ – וכשהיודי נדבק במחוייב המציאות גם הוא הופך להיות מעין מחוייב המציאות.

זהו הבטחון שלמעלה מבטול. מהו בטול? הכרה שאני באמת רק אפשרי המציאות, עד כדי כך שאני גארנישט, שום דבר. מהבטול הזה, שאני שום דבר, אפשר לעלות ולהרגיש את מחוייב המציאות, להזדהות עם מחוייב המציאות של הקב"ה, שם הוי' דלעילא, שלא קשור לעולמות בכלל, שהרי מחוייב המציאות היה לפני שנברא העולם, גם עכשיו הוא ככה וגם לעתיד לבוא יהיה ככה.

עשר ספירות הגנוזות במאצילן

מהי מדרגת שם הוי' דלעילא, שלמעלה משם הוי' עליו למדנו את הפסוק "בטחו בהוי' עדי עד" פעם קודמת?

[שם הוי' דלעילא הוא] **בסוד י"ס הגנוזות**

החכמה, למעלה בקו ימין, והבטחון הוא פנימיות הנצח, למטה בקו ימין. הייתי חושב שעולים מנצח לחכמה, אבל אצל משה רבינו הסדר הוא הפוך – מהבטול הוא בא לבטחון. החידוש הוא, כפי שנלמד כעת, שתנועה זו מבטול לבטחון היא לא רק תנועה מלמעלה למטה, אלא שתוך כדי שהאדם נמצא למטה – ליישם דברים במציאות, לעמוד כנגד קשיים בחיים, בחיי הפרט ובחיי הכלל – יש כאן תנועה גם מלמטה למעלה, כי שרש הבטחון כאן הוא למעלה מהבטול. נדמה שיש ירידה מבטול לבטחון, אבל באמת יש עליה, כפי שנקרא כעת. נתחיל לקרוא בראש עמ' סח, המקום אליו הגענו פעם שעברה:

אכן יש עוד מדרגת בטחון [בנוסע על הבטחון במדות הלב]. **שלמעלה גם מבטול זה** [אמרנו שמהבטול בא חסיון בה', והסברנו – בפעם הקודמת – שיש חסיון שגבוה מבטחון. כאן מתחדש שיש גם בטחון שלמעלה מאותו חסיון]. **והוא הבטחון האמיתי בשם הוי' ב"ה דלעילא.**

בתוך הלימוד, אנחנו נמצאים באמצע ביאור הפסוק "בטחו בהוי' עדי עד"²⁷ על פי הזהר²⁸ והחסידות²⁹. ההסבר הוא שיש בטחון בשם הוי' דלתתא – שם הוי' שמהווה את העולמות, גילוי אלקות כמו שהוא בעולם, בטבע – ויש בטחון בשם הוי' דלעילא, שם הוי' שלמעלה מהתהוות העולם הזה, שנקרא 'היש האמתי' של ה'.

הפיכת הבוטח ל"מחוייב המציאות"

יש בטחון שמגיע עד ליש האמת, וכאשר בוטחים ביש האמתי גם האדם הופך להיות "מחוייב המציאות". יש ביטוי בחסידות, רבי נחמן

נג לקוטי מוהר"ן תורה נב.
נד ראה רמב"ם הלכות יסודי התורה פ"א הלכות א-ד.
נה שפע טל הקדמה בן מאה שנה; תניא פרק ב.
נו אמונה ובטחון 4 (ו' מרחשון ע"ז) פ"א.
נד דברים ד, ד.
נח קהלת ט, ד.

נא ישעיה כו, ד.
נב ח"א כב, א.

נ שערם. אם כן, אין היינו כתר-חכמה-בינה - איפה? בעולם האצילות.], כנודע).

בטחון יוסף הצדיק – למעלה מאצילות

מי זכה למדרגה זו? אומרים שמה רבינו צריך לזכות לה - לעלות מהבטול אל הבטחון הגבוה ממנו. אבל עוד לפניו, מי עלה למעלה מאצילות? כתוב שהאבות הם באצילות, אברהם-חסד, יצחק-גבורה ויעקב-תפארת, אבל האם יש מישהו שעלה לבטחון שלמעלה מעולם האצילות? כן, יוסף הצדיק.

כל לימוד צריך להיות אליבא דנפשיה, לכל אחד יש ניצוץ של משה רבינו, כמו שכתוב בתניא²⁰ (וכפי שמוצאים בגמרא ביחס לכל חכם שאמר דבר אמת - "משה שפיר קאמרת"²¹). לכל אחד יש ניצוץ, בתחלה הוא קצת פחדן, והוא צריך להפוך לגבור הכי גדול בעולם. זהו הניצוץ של משה רבינו בכל אחד, אבל מי הראשון שאחז בבטחון שלמעלה מהמדות, למעלה מהבטול ואפילו למעלה מהאמונה (כפי שהיא מאירה בראש העליון של הכתר דאצילות, רישא דלא ידע ולא אתידע)? יוסף. ה' דרש ממנו כזה בטחון, וכאשר בטח בשר המשקים נענש בעוד שנתיים ישיבה בכלא.

כתוב²² שאם יעקב אבינו היה מבקש עזרה משר המשקים לא היתה בכך שום בעיה. יש כאן כלל - יתכן שדבר אחד נכון למישהו אחד ולא נכון למישהו אחר, ושניהם צדיקים הכי גדולים. כתוב שבשביל יעקב היה נכון לבקש ולהשתדל בדרך הטבע. יוסף אומר 'אם אבי היה מבקש משר המשקים להזכירו היה בסדר גמור' ולכן רוצה לפעול באותה צורה. באמת

במאצילן²³ בא"ק לאחר הצמצום²⁴, וב"קדמון" "אחד" "יחיד" שלפני הצמצום²⁵, כמבואר בדא"ח וד"ל).

בשם הוי' כלולות עשר הספירות - י היא חכמה, ה היא בינה, ו היא שש מדות הלב ו-ה תתאה היא המלכות. עשר ספירות כלולות גם בשם הוי' דלתתא וגם בשם הוי' דלעילא, כאשר הספירות בשם הוי' דלעילא נקראות "עשר ספירות הגנוזות במאצילן". איפה הן? למעלה מכל מה שדברנו פעם קודמת.

בשיעור הקודם הסברנו שהבטחון הוא במדות דאצילות והאמונה במוחין דאצילות. מה יש למעלה מאצילות? יש דבר אחד שלמעלה מאצילות אחרי שה' צמצם את אורו - אדם קדמון. גם בו יש עשר ספירות הכלולות במאצילן, זו המדרגה הכי נמוכה של הספירות הגנוזות. מדרגה זו כבר שייכת לשם הוי' דלעילא, הבטחון שמעל הבטול. ה' מחנך את משה רבינו - והוא צריך לחנך אותנו - להגיע למדרגה זו. למעלה מכך יש את עשר הספירות לפני הצמצום, גם בכל אחת משלש המדרגות עליהן דברנו בשיעורים קודמים²⁶ (לגבי שרש הקו, שענינו בטחון) - יחיד-אחד-קדמון.

בנפש, הבטחון שנאחז שם, כביכול, היינו בטחון ביש האמת, שלמעלה מהאין-הגארנישט של בטול י-ה של עולם האצילות, כמבואר כאן: **היש האמיתי שלמעלה ממדת האין דג"ר דאצילות בכלל** [י-ה עליהם למדנו פעם קודמת, בסוד "ביה הוי'"]. **[סוד ג' אותיות אין כנגד ג"ר]** א - כתה י - חכמה, ו - בינה. וההסבר: אלף אותיות פלא, י היא נקודת החכמה ובבינה יש

נט	ראה פרדס לרמ"ק, שער סדר אצילות פ"ה.
ס	ראה יו"ט של ר"ה תרס"ו, עמ' קפב.
סא	ראה שער היחוד לכ"ק אדה"א נבג"מ זי"ע, פי"א.
סב	ראה באריכות בשיעור אמונה ובטחון 11 (כ"ה אייר - פורסם ב"ואביטה" במדבר).

סג פרק מב.

סד שבת קא, ב; סוכה לט, א; ביצה לח, ב.

סה רמ"ח אותיות אות קד. נתבאר בש"פ מטות-מסעי ע"ז.

אבל כדי להנהיג צריך מקור השראה. מי? אם משה רבינו צריך מקור השראה להזדהות איתו, כנראה גם משיח כך. משיח מקבל השראה מרבי ישראל בעל שם טוב וכל הרביים ומשה רבינו מקבל השראה מיוסף הצדיק, עד כדי כך שהוא חייב לקחת את העצמות שלו, העצמות שלו, איתו¹⁰. הכל כדי שיקבל בטחון – שלמעלה מטעם ודעת – להנהיג את עם ישראל.

שוב, יוסף הצדיק הוא אב טיפוס של מנהיג (של רבי, ראש בני ישראל), לכן שייך לשרש נשמתו בטחון שלמעלה מטעם ודעת, תכונה של מנהיג. המנהיג השני של עם ישראל הוא משה רבינו, והמנהיג השני צריך לקבל מהמנהיג הראשון (שניהם יחד, **משה-יוסף**, עולים בגימטריא **ראש** – ראש בני ישראל). יוסף, מטעם פרעה, הוא המנהיג של המצרים, וזוכה לכלכל גם את אחיו ("משם לעה אבן ישראל"¹¹, אב ובנים¹²), כאשר מביא אותם למצרים.

כל תופעת מלכות מתחילה בחשך, "ברישא חשוכא והדר נהורא"¹³. לכן מנהיגות עם ישראל מתחילה מאחד שהגויים לא יודעים שהוא יהודי, והוא מנהיג של גויים. גם משה רבינו מתחיל בגדילה בבית פרעה, ואם לא היה זוכה גם היה נעשה איזה שר במצרים. כאשר הכה את המצרי הוא הפסיד, בין היתר, את הקריירה ה'מצרית' שהיתה צפויה לו. בסוף הוא זכה להנהיג את עם ישראל. רואים שעצם המנהיגות עוברת ממנהיגות על מצרים למנהיגות על עם ישראל – תופעה יפה מאד של טבע המלכות, "ברישא חשוכא והדר נהורא". שוב, כל המנהיגים, החל

יוסף צודק, לאביו אין שום בעיה, אבל בשבילו זו בעיה גדולה, כי ה' רוצה ממנו בטחון שלמעלה מטעם ודעת, בטחון ביש האמת.

כמו שנסביר בהמשך, יש היינו פרצוף היסוד. יוסף הוא ה"צדיק יסוד עולם"¹⁰ וה' דורש ממנו בטחון שלמעלה מעולם האצילות. זהו יסוד א"ק, שרשו של יוסף¹⁰. ה' דורש מאתנו להגיע לשרש שלנו – אף פעם ה' לא דורש דבר שלא שייך לך – ויוסף צריך להגיע לשרשו ביש האמת, שלמעלה מאצילות.

יש על כך פסוק בתהלים – "אשרי הגבר אשר שם הוי' מבטחו ולא פנה אל רהבים ושטי כזב"¹⁴. זהו הפסוק של יוסף, שנקרא כאן "הגבר" – "אשר הגבר אשר שם הוי' מבטחו", בוטח בהוי', שם הוי' דלעילא מבטחו, "ולא פנה אל רהבים", רהב לשון גאווה. "רהבים" הם מצרים¹⁵, שר המשקים. בעצם הפסוק מעביר בקורת על יוסף, "ולא פנה אל רהבים ושטי כזב". כל הגויים, במיוחד המצרים, הם "שטי כזב" ו"אשרי הגבר אשר שם הוי' [דלעילא] מבטחו". זהו הפסוק של תיקון יוסף, מה שה' דורש מיוסף הצדיק.

יוסף הצדיק ומשה רבינו

והוא הבטחון דיוסף הצדיק, וכן כל מנהיג (מכלכל ומשביד) אמת בישראל

עד כאן דברנו על משה רבינו, מה הקשר ליוסף? כתוב "ויקח משה את עצמות יוסף עמו"¹⁶ – משה רבינו יוצא ממצרים, צריך להנהיג, וכדי לקבל את הכח להנהיג הוא לוקח עמו את עצמות יוסף. בטול טוב בבית, בין האחים,

עא רמז: משה-יוסף משיח-ישראל = 1400, דוד פעמים מיכל, הזיווג המשיחי, כאשר ראשי התבות, מימי = 100 = מיכל ואמצעי וסופי התבות = 1300, נ פעמים הוי' ב"ה. יש 16 אותיות, 4 ברבוע – האלכסון הירוד משמאל לימין = 400, השאר = 1000, ודוק.

עב בראשית מט, כד.

עג ראה ת"א ורש"י עה"פ.

עד שבת עז, ב.

סו משלי י, כה.

סז ראה הוספות לתורה אור קג, ב.

סח תהלים מ, ה.

סט ראה רש"י בראשית מ, כג (על "ולא זכר שר המשקים את יוסף").

ע שמות יג, יט.

בליובאוויטש - בנו, אדמו"ר האמצעי. בכל אופן, ידוע שליובאוויטש היא הלעו"ז של **מצרים** - שוה אותו דבר, 380. שוב, הפסוק שרבי לוי יצחק שם עליו את האצבע היה "יש שבר במצרים". כך כל מנהיג - כמו אדמו"ר הזקן, שבסוף גם ברח מנפוליאון, כנ"ל - צריך להיות משביר.

שבר הוא לשון שבירה - מה הקשר? למה נקרא שבר? שבר הוא מזון, שפע, ובא משרש לשבור. מה שוברים? את הרעב. מה עושים בסוף צום, כמו בסוף יום כיפור? שוברים את הצום. "יש שבר במצרים" - זהו כח של מנהיג. מכלכל הוא מצד החסד, אבל שבר מצד הגבורה, התגברות החסדים. כל מנהיג צריך להיות "מכלכל חיים בחסד" וגם להיות משביר, לשבור את הרעב.

יעקב, ישורון, ישראל

(שלמדדרגה זו [מדרגת הבטחון של יוסף הצדיק, בטחונו של המנהיג]. **נתעלה משה בעצמו כאשר נעשה מלך ישראל** [כאן עיקר הווארט: עד שהוא לא נעשה מלך ישראל הוא לא התעצם עם הבטחון שלמעלה מהאמונה והבטול, אבל ברגע שהוא הופך להיות מלך ישראל הוא חייב להתעצם עם מקור הבטחון. על משה נאמר הפסוק] - **ויהי בישרון מלך**¹⁷).

היות שהגענו לפסוק "ויהי בישרון מלך", פסוק מאד חשוב, נתבונן בו קצת. ובהקדים: יש שלשה שמות לעם ישראל - יעקב, ישורון, ישראל. היחס בין יעקב לישראל, השמות השגורים, הוא בין קטנות מוחין לגדלות מוחין, בין עבודת הבינוני של התניא לעבודת הצדיק¹⁸. אבל יש עוד שם שלישי - ישורון, ישראל מתחיל באותיות **ישה**, אבל עם **ש** שמאלית. גם **ישורון**

ממשה רבינו, צריכים לקחת עמם את העצמות והעצמות של יוסף הצדיק, "אשרי הגבר אשר שם הוי' [דלעילא] מבטחו".

"יש שבר במצרים"

על הבטחון של המנהיג לומדים מיוסף, שבפרט מנהיגותו התבטאה בהיותו "מכלכל ומשביר". כל מנהיג צריך להיות מכלכל ומשביר. על יוסף המשביר כתוב "יש שבר במצרים"¹⁹.

אתן בטח זוכרות את הסיפור שכאשר אסרו את אדמו"ר הזקן הוא שלח פ"נ לרבי לוי יצחק מברדיטשוב. השליח, שהיה מגדולי החסידים - מכאן לומדים מהו חסיד של פעם - נשאל על ידי רבי לוי יצחק מה שם אמו של הרבי: רבי לוי יצחק היה חבר טוב של אדמו"ר הזקן, ובכל אופן לא ידע איך קוראים לאמא שלו, וגם החסיד לא ידע - אצל 'אמאליקע חסידים', חסידים של פעם, מה שעיקר עיקר ומה שלא עיקר לא עיקר. החסיד לא ידע את שם אמו של אדמו"ר הזקן, אז מה עשה רבי לוי יצחק? כמו שיש שואלים היום באגרות קדש, הוא פתח חומש ושם את אצבעו על מה שנפתח לו, ונפתח לו בפסוק "יש שבר במצרים". אז הוא אמר ברוה"ק שקוראים לו שניאור בן רבקה ר"ת **שבר**. יכול היה להיות שניאור בן רחל או שניאור בן רוחמה, אבל ברוח הקדש (בעזרת הפסוק שנפתח לו בחומש, כמו הכהן הגדול שברוח הקדש מצרף יחד את האותיות הבולטות בחשן המשפט) הוא אמר שקוראים לו שניאור בן רבקה.

איפה היה אדמו"ר הזקן? קודם בליאזנא ואחר כך בליאד? מתי התחילה חב"ד בליובאוויטש? כילד אדמו"ר הזקן היה הרבה בליובאוויטש, והיה קשור לרב שהיה שם, אבל לא היה שם בתור רבי. מי הרבי הראשון שגר

עו דברים לג, ה.

עז ראה לקו"ת בלק (ובריבוי מקומות).

עו בראשית מב, א-ב. ראה רש"י ע"ה פ.

על עצמו שהוא משיח בן יוסף, ואמר שאם עם ישראל יזכה מהרח"ו, תלמידו המובהק, יהיה משיח בן דוד⁶⁰. הרבה פעמים הרב הגדול הוא משיח בן יוסף, והתלמיד-המבצע הוא משיח בן דוד. משה הוא המלמד, אבל יהושע התלמיד מכניס ישראל לארץ - "פני משה כפני חמה ופני יהושע כפני לבנה"⁶¹, הלבנה היא המלכות, בחינת משיח בן דוד. את כל הכח וההשראה משה רבינו, "ויהי בישרון מלך", משיח בן יוסף, צריך לקבל מיוסף, זו גימטריא אחת.

אמרנו שמשה רבינו צריך לחבר שתי ספירות: הספירה העצמית שלו היא חכמה, "מן המים משיתהו", וכמנהיג הוא צריך להתעצם עם הנצח. נעשה חשבון כזה: **משה חכמה נצח** - שתי הספירות שמשה צריך לחבר, ומתחיל דווקא מחכמה ומגיע לנצח שבשרש גבוה ממנה - עולה 566, **ישרון משיח בן יוסף**; בדיוק רומז שמשה צריך לייחד כאן את שני הקצוות.

ועוד גימטריא: "**ויהי בישרון מלך**" עולה 689 (כפולת 13). זהו מספר לא זוגי, ולכן יש לו נקודה אמצעית (איך מחשבים? מוסיפים אחד ומחלק ל-2. הנקודה האמצעית של 7 היא 4, של 13 היא 7 וכו'). הנקודה האמצעית של 689 היא 345 - **משה**. איזה עוד ביטוי חשוב בתורה שוה "**ויהי בישרון מלך**"? איזה עוד ביטוי מאד חשוב בתורה שוה 689? הביטוי אולי הכי חשוב בתנ"ך של מספר זה הוא "**נצח ישראל**", "נצח ישראל לא ישקר ולא ינחם כי לא אדם הוא להנחם"⁶². זה בדיוק הנושא שלנו כאן - משה רבינו כמלך צריך להתעצם עם "נצח ישראל". מה פירוש "נצח ישראל לא ישקר ולא ינחם"? הוא למעלה משינוי, כמו "אני הוי' לא שנית"⁶³,

מתחיל **ישראל** אבל ממש ישר (עם **ש** ימנית), לא בדרוש. לפי הפשט ישראל לשון "כי שרית"⁶⁴ וישרון לשון ישר. בתחלת פרק ב בפרקי אבות כתוב "איזו היא דרך ישרה שיבור לו האדם - כל שהיא תפארת לעושיה ותפארת לו מן האדם". מה לומדים מכך? ש"ישר" היינו תפארת - "תפארת לעושיה ותפארת לו מן האדם".

ישראל היינו **לי-ראש**, מוחין גדלות, ו-**יעקב** הוא **יעקב**, "וידו אחזת בעקב עשור"⁶⁵. יש כמה הסברים לפסוק, והכי פשוט ש**יעקב** הוא בחינת המוטבע שבנפש - כך הוא יוצא מהרחם, **ידו** (האות **ידו**) "אחזת בעקב עשור". **ישראל**, לעומתו, היינו המוחין, המושכל שבנפש, **לי-ראש** החבור ביניהם הוא על ידי התפארת, המורגש שבנפש, סוד ישורון. בטחון הוא גם בנה"י וגם בלב. אומרים שיש כאן שלש מדרגות כנגד חלקי ה-י - קוץ למעלה, קוץ למטה וגוף ה-י. יש ביאור של הרב המגיד⁶⁶ שהקוץ למעלה הוא ישראל והקוץ למטה הוא יעקב, אבל הגוף - עצם השטח (אף שזו נקודה, בכל זאת זו 'נקודה מצוירת') - הוא ישורון הישר.

רמזי ישרון

נעשה כמה חשבונות יפים: כמה שוה **ישרון**? 566, **משיח בן יוסף**. אנחנו מצפים למשיח בן דוד, אבל קודם צריך משיח בן יוסף, ומשה רבינו לוקח את הכח המיוחד להנהיג ולכלכל מיוסף, נמצא שהוא עצמו בחינת משיח בן יוסף.

אם כן, במדה מסוימת יהושע בן נון, תלמידו המובהק של משה, הוא משיח בן דוד (אף על פי שיהושע הוא משבט אפרים ולכאורה ראוי להיות משיח בן יוסף), כמו שהאריז"ל אמר

פא ראה גם שיעור כ"ג ניסן ש"ז (נדפס ב"ואביטה" ואתחנן) פ"ו.

פב ב"ב עה, א.

פג שמואל-א טו, כט.

פד מלאכי ג, ו.

עח בראשית לב, כט.

עט שם כה, כו.

פ אור תורה ויחי אות ס.

בעץ החיים של הספירות. יש עוד ספירה של משה - כתוב, מפורש גם בתניא, שניצוץ משה שבכל יהודי הוא כח הדעת. לכל יהודי יש כח לקיים "וידעת היום והשבת אל לבבך כי הוי' הוא האלהים בשמים ממעל ועל הארץ מתחת אין עוד"^{צב} - כל יהודי מקבל ממשה רבינו את הכח לדעת, דעת "לשון התקשרות והתחברות"^{צג}, להתקשר ולהתחבר לה' בדעתו. מחד, אמרנו שאמונה היא מוחין, אבל היא כח של התקשרות - כח שמשה רבינו מנחיל לכל אחד מעם ישראל.

כאשר אומרים שמשה רבינו הוא חכמה, בטול פשוט, גארנישט - מתכוונים לשרשו, "מן המים משיתיהו", מאז שנולד. היותו בטחון היינו שהוא צריך להתעלות לנצח, המדה שלו בלב (ובכחינת "פנימיות הלב שליט על המח"^{צד}). הדעת היא היותו נשמה כללית - התכונה מה שהוא מנחיל לכל עם ישראל - אבל הוא עצמו או חכמה או נצח.^{צה}

זו תוספת להבהרה, שבתוך עצמו הוא בטול של חכמה ותוקף של נצח, ובהזדהות שלו, הקשר שלו לכללות עם ישראל הוא כח הדעת. כתוב שמשיח הוא הכתה מסירות נפש שלמעלה מטעם ודעת (שרש הדעת).

היש האמתי שלמעלה מהעולם, גם למעלה מעולם האצילות. גם באצילות יש שינוי, התהוות, ולמעלה ממנו "לא שנית", "נצח ישראל לא ישקר", יש האמתי: זהו "ויהי בשרון מלך".

"משה משה' לא פסיק טעמא בגווייהו" - יחוד הבטול והבטחון

נוסיף עוד משהו עמוק שלא אמרנו, פירוש עמוק ביותר - "שבעים פנים לתורה"^{פג} - ל"משה משה"^{פד} לא פסיק טעמא בגווייהו"^{פה}. בסנה ה' פונה למשה, קורא לו להיות מנהיג - רוצה להפוך אותו מגארנישט אחד למלך עתידי - ואומר לו "משה משה" בלי הפסק ביניהם (בניגוד ל"אברהם אברהם"^{פז}, "יעקב יעקב"^{פח} ו"שמואל שמואל"^{פט} - ואפילו "הוי' הוי'"^{פצ} - ביניהם יש הפסק). שני המצבים האלה, של הבורח לעומת המלך, הם דבר והיפוכו לגמרי - הייתי מצפה לאיזה פסיק-הפסק ביניהם - אבל הסוד הוא "משה משה" לא פסיק טעמא בגווייהו", בין הבטול שלו לבטחון שלו אין שום הפסק, אף שהם נראים דבר והפוכו לגמרי. זהו יסוד ועומק הסוד של נשמת משה רבינו, ושל ניצוץ משה רבינו בתוך כל אחד מישראל.

משה כנשמה כללית - ספירת הדעת

אמרנו שחכמה היא הנקודה העליונה של קו ימין ונצח הנקודה התחתונה של קו ימין

צב דברים ד, לט.
צג תניא סוף פ"ג.
צד ראה ספר עולמות מאמר "הדרך אל פנימיות הלב".
צה ורמז: כאשר נוסף למשה-חכמה-נצח (שרון, משיח בן יוסף) דעת, נקבל 1040 = 40 פעמים הוי' ב"ה (דעת משה = 819, אחדות פשוטה וכו', הפירמידה של 13, אחד, ואילו חכמה-נצח = 221, 11 בהשראה = 13, אחד, פעמים 17, טוב - אחד טוב מתחלפות באטב"ח) = יצחק פנים ואחור (י יצ יצח יצחק יצחק יצחק חק ק), סוד הגילוי - גילוי העצמות ממש - שיהיה לעתיד לבוא, שאז נקרא ליצחק (שעתיד לצחוק, ועד שמדת הפחד שלו, "פחד יצחק", תהפוך לצחוק אחד גדול - כמבואר בביאור ח ל"פרק בעבודת ה'" בספר לב לדעת - "אז ימלא שחוק פינ"ו) דווקא "אבינו" (שבת פט, ב; עפ"י ישעיה סג, טז).

פה במדבר רבה יג, טו.
פז שמות ג, ד.
פז זהר ח"ג קלח, א.
פח בראשית כב, יא.
פט שם מו, ב.
צ שמואל-א, ג, י.
צא שמות לד, ו.

השרש למעלה מהשבירה והתקון

ששרשו [של המנהיג, יוסף הצדיק]. **ביסוד** [אותיות יש של] **א"ק שלמעלה מתהו ותקון** [כל השינויים נובעים מעולם התהו שנשבר ויש לתקנו וכל העבודה שלנו היא לתקן את התוצאה של עולם התהו שנשבר, "יש שבר במצרים", "שבר בת עמי" (ר"ת **שבע**) - כאשר שוברים את הרעב) שקראנו באיכה¹³. יש מנגנון של תהו ותקון - גם עולם האצילות הוא תקון התהו - ובעל עולם התקון הוא יעקב אבינו. אבל יש משהו שלמעלה מכל מנגנון השבירה והתקון. שבנשמה נקרא "האיתן שבנשמה". ספר **התניא** בא לגלות את **האיתן** של הנשמה¹⁴. זהו התוקף העצמי שלמעלה מכל הסיפור של חטאים ותיקונים וכו'. זהו היש האמת, ומי שאחזו שם בוטח בה' למעלה מטעם ודעת לגמרי, למעלה מאין, למעלה מבטול, בטחון שלמעלה מאמונה. הוא לא אין, הוא יש האמת].

(דהיינו בטול) [עיקר התיקון הוא הבטול, האין של המוחין דאצילות]. **עד שנתקן כלי להמשכת השפע מלמעלה** [הכלים נשברו, על ידי בטול מתקנים את הכלים כדי שיוכלו לקבל את השפע מלמעלה. זו העבודה הרגילה שלנו, לתקן כלים].

רפואת הנפש – על ידי כלים או בהשראה מלמעלה

חוזרים כאן לסוגיא שמדברים כל השנים: אנשים באים ומבקשים כלים - תנו לנו כלים (כמו שהעם צעק למשה רבינו ללחם ולמים). למה אנשים מבקשים כלים? כי הם שבורים - הם במצב של שבירה, ומי ששבור צריך לתקן את הכלים. איך מתקנים את הכלים? על ידי בטול.

אבל הרבי האמתי, כמו יוסף הצדיק ומשה רבינו, בא ממקום אחר. הוא גם רוצה לתת לך הרגשה והשראה של מקום אחר - שיש מקום שלא נשבר, וממילא לא צריך לתקן אותו, וממילא לא צריך לעבוד קשה לעשות כלים בכלל. באים לרבי אמתי, כמו משה רבינו, בשביל לדעת שיש בכל אחד ואחד נקודה שלא נפגמה מעולם, "השלמות העצמית" שלו¹⁵, האיתן שלו, ששלם לגמרי, מאז ומתמיד ולתמיד. עם המטען הזה - לך ותעשה מה שצריך לעשות בחיים. צריך כלים? ה' יתן לך כלים.

עוד פעם, יש משהו שלמעלה מכל הסיפור של שבירה ותיקון, למעלה מהעובדה שיש חטאים שחטאתי, שיש משקעים, שיש טראומות. מהם משקעים? טראומות. מהי שבירה? שאדם עבר טראומה. מה היה אם לא היתה כזו מלה? בעיה - אם לא היתה המלה טראומה אי אפשר היה לדבר על טראומות. לא היה קיים... מה שבאמת קיים במציאות הוא רק מה שיש לו שם בלשון הקדש, שלענינו היינו משבר, כמו בפסוק שאומר דוד המלך ואחריו יונה הנביא, "כל משבריי וגליי עלי עברו"¹⁶. משבר הוא סך הכל כמו גל שעובר ("עלי עברו"), לא משקע-טראומה שאין לצאת ממנו. צריך לתקן את המשברים, את הכלים השבורים, אבל עיקר התיקון, בדרך ממילא, בא ממקום בנפש שלמעלה לגמרי מכל המשברים וה'טראומות' המדומות - למעלה משבירה ותיקון - וכדי להגיע אליו צריך את משה רבינו, שבה משם (כתוב¹⁷ שמושה רבינו בא מהשמיטה הקודמת, שמיטת החסד שלפני השמיטה העכשווית, שמיטת הגבורה).

צח ראה תורת שלום אור לכ"א כסלו תער"ג.

צט תהלים מב, ח; יונה ב, ד.

ק ראה תו"א שמות ד"ה "ויאמר הוי' אליו מי שם פה לאדם".

צו ב, יא; ג, מח.

צז ראה בית רבי חלק ראשון פרק כז.

הגבר" במקום "ברוך הגבר" (אחד התלמידים כרך חוברת של שיעור שלנו בשם "ברוך הגבר", כנראה כדי לתקן את הטעות...). בעצם אנחנו בחברה טובה - בספריהם של לפחות עוד שלשה מגדולי ישראל כתוב 'אשרי הגבר אשר יבטח בה'" במקום "ברוך הגבר אשר יבטח בה'", הלא הם המהרש"א הכתב סופר והערוך לנה. ראוי אם כן להתבונן איך שני הפסוקים הקשורים מתחברים יחד. אם מחברים את שני הפסוקים - "ברוך הגבר אשר יבטח בהוי' והיה הוי' מבטחו" "אשרי הגבר אשר שם הוי' מבטחו ולא פנה אל רהבים ושטי כזב" - מקבלים י"פ משיח, שלמות של משיח.

"בהוי' והיה הוי'" – התחדשות-התחזקות- התחדשות

יש עוד משהו מיוחד בפסוק זה, שאין עוד כמותו בתנ"ך: יש בו שלש פעמים הוי' ברציפות - "בהוי' והיה הוי'" - שהרי גם "והיה" הוא הוי', רק בצירוף אחר. על "והיה" כתוב "אין 'והיה' אלא לשון שמחה"^ק ו"אין 'והיה' אלא לשון מיד"^ק, מיד לשמוח.

צירוף י-ה-ו-ה ישר הוא הצירוף שמאיר בחדש ניסן וצירוף "והיה" הוא הצירוף שמאיר בחדש השביעי, המשובע בכל טוב^ק, בו ה' גוזר גזרות טובות ופרנסה טובה. אם כן, בביטוי "הוי' והיה הוי'" יש שנה וחצי - ניסן-תשרי-ניסן. התחדשות-התחזקות-התחדשות במושגים שלמדנו בשיעור הקודם. י-ה-ו-ה ראשי תבות "ישמחו השמים ותגל הארץ"^ק, שירת הטבע בהתחדשותו בחדש האביב. אחר כך "והיה" היינו התחזקות, שהיא גם שמחה - תשובה

ג. "ברוך הגבר אשר יבטח בהוי' והיה הוי' מבטחו"

"אשרי הגבר" ו"ברוך הגבר"

**למעלה מעלה באור אין סוף ב"ה אמיתת
בחינה זו היא מדרגת משיח צדקנו ששרשו
במלכות דאין סוף ב"ה** [עוד למעלה מאדם קדמון. אמרנו ששרש יוסף הוא ביסוד דא"ק, ומלך המשיח הוא במלכות דאין סוף]. **ועליז
ביחוד נאמר** [בציטוט הבא יש טעות דפוס, בשל בלבול בין שני פסוקים דומים. על יוסף כתוב "אשרי הגבר אשר שם הוי' מבטחו", ועל מלך המשיח כתוב "ברוך הגבר אשר יבטח בהוי' והיה הוי' מבטחו". שני הפסוקים מאד דומים, "אשרי הגבר" של תהלים ו"ברוך הגבר" של ירמיהו. שניהם עם "הגבר" ושניהם מדברים על בטחון ומשתמשים באותה מלה, "מבטחו". בפסוק ירמיהו יש אפילו שני בטחון, "אשר יבטח בהוי' והיה הוי' מבטחו".

בספר המודפס כתוב כאן "אשרי הגבר", אבל צריך להיות: **"ברוך הגבר אשר יבטח בהוי' והיה הוי' מבטחו"**^{קא} [פסוק שאומרים בסיום ברכת המזון. אחרי שיוסף בא וכלכל והשביע אותנו צריך לברך, וחותמים בפסוק זה. יש שממשיכים עוד פסוק ("נער הייתי גם זקנתי וגו"^{קב}), אבל אדמו"ר הזקן רצה לחתום דווקא ב"ברוך הגבר אשר יבטח בהוי' והיה הוי' מבטחו" - "הכל הולך אחר החיתום"^{קב}, כך קבע לחתום ברכת המזון שהיא מצוה עשה מן התורה (כמו שכתוב "ואכלת ושבעת וברכך את הוי' אלהיך"^{קב})].

נאמר גימטריא בזכות הבלבול כאן - "אשרי

קא ע"פ בראשית רבה מב, ג.

קו ספרי ראה פיסקה ג; כי תבוא פיסקא א.

קז ויקרא רבה כט, ח. פסיקתא דרב כהנא כג, ט.

קח תהלים צו, יא; דברי הימים א-טז, לא.

קא ירמיהו, ז.

קב תהלים לז, כה.

קג ברכות יב, א.

קד דברים ח, י.

חיל"ק" - גם בכח המזוזה.

כתוב^{קיא} ש"מ^{ק"ב} **מזוזות** אותיות זז-מות. מה המשמעות בנפש? לכל אחד יש פחד מות, במודע או לא במודע. פחד מות הוא גם פחד כשלון. מה הסבה העיקרית שאנשים לא קמים ועושים דברים חשובים בחיים? הם פוחדים מכשלון. זו גאווה. כשלאדם יש ישות הוא פוחד להכשל, פוחד שיעשה משהו לא מוצלח - כשלון הוא סוג של מות. פחד מות של עצמו, פחד כשלון. מהי המזוזה? זז-מות, צריך לזרוק את פחד המות החוצה, אין יותר פחד כשלון, כי בוטחים בה' ש"הוא הנתן לך כח לעשות חיל". יש עוד מלה חשובה בתורה שיש בה חמש אותיות והיא שוה 65? כדאי לחפש, כדי שתהיה לנו חזקה של שלוש מלים. יש פסוק עיקרי של אברהם אבינו, המאמין הראשון וגם הבוטח הראשון והעיקרי בתורה, כמו שהסברנו בשיעורים הקודמים^{ק"ד}. באברהם נאמר "ויסע אברם הלך ונסוע הנגבה"^{ק"ה}. כתוב "והחיות רצוא ושוב"^{ק"ו}, המלאכים, חיות הקדש, כל הזמן ברצוא ושוב. קודם אמרנו שה"רצוא ושוב" של משה הוא בין בטול לבטחון. לכל אחד יש "רצוא ושוב" שלו. "הלך ונסוע" היינו ה"רצוא ושוב" של אברהם, אבל כל הזמן "מגמת פניהם קדימה"^{ק"ז} - כל הזמן הוא נוסע "הנגבה". זו מלה מיוחדת מאד, ששוה 65, ומיכן שגם בה יש 5 אותיות ממוצע כל אות הוא **אהבה**. נגב הוא דרום, הכיוון של אברהם אבינו, חסד-אהבה. "מנורה בדרום"^{ק"ח} הומות גם לחכמה (שעל כן "הרוצה שיחכים ידרים"^{ק"ט}), קו ימין.

קו דברים ח, יא.

קיא תקוני זהר תקוני (כה, א); תקון כב (סו, א).

קיב דברים ו, ט.

קיג החל משיעור אמונה ובטחון 3 (כ"ז אלול ע"ז).

קיד בראשית יב, ט.

קטו חבקוק א, ט.

קטז בבא בתרא כה, ב.

משמחה - ובסיום עוד פעם התחדשות. זו תופעה מיוחדת דווקא בפסוק זה, "אשר יבטח בהו' והיה הו' מבטחו".

"מבטחו" וסוד המזוזה – התעצמות עם אהבה ובטחון

שוב, בשני הפסוקים כתוב "מבטחו" - מלה משותפת, לכן נתבונן בה:

יש במלה "**מבטחו**" חמש אותיות והיא שוה 65, שם **א-דני**, האופן בו אנחנו מבטאים את שם הו', כך שהבטוי "הו' מבטחו" בעצם מחבר הו' וא-דני. הערך הממוצע של כל אות הוא **יג**. משהו יפה, שדברנו עליו פעמים קודמות³ - אמרנו שבטחון נובע מהתחושה שה' אוהב אותי. למעלה בקו ימין יש חכמה-בטול ולמטה נצח-בטחון ובאמצע יש חסד-אהבה. הערך הממוצע של כל אות ב"**מבטחו**" הוא **אהבה**. צריך להרגיש הרבה אהבה בשביל לרכוש בטחון.

איזו מצוה חשובה, שגם בשמה יש חמש אותיות, שוה אותו דבר? **מזוזה**. כתוב בכוונות **שמזוזה** היא שם **א-דני**, וגם כאן יש חמש אותיות, כך שהממוצע הוא **אהבה**. מה זה אומר לי לגבי מזוזה? עד עכשיו ידעתי שסגולת מזוזה היא שמירה - "הו' ישמר צאתך ובואך מעתה ועד עולם"^{ק"ט} - וכעת אפשר לרמוז שמצות מזוזה נותנת לאדם בטחון. לא רק שה' שומר עלי כשאני יוצא ובא, אלא הוא גם נותן לי בטחון לצאת ולפעול בעולם. על פי הלכה לא צריך כל שנה לבדוק מזוזות, אבל הרבי מאד רצה שיבדקו כל שנה - כעת התקופה, באלול - כי הוא מאד בעד בטחון פעיל, לעשות דברים. צריך מאד לבדוק את המזוזות בבית, כי הן הנותנות כח לקום ולפעול. שמירת ה' היא מקיף, אבל רוצים גם "הוא הנתן לך כח לעשות

הולך על לעתיד לבוא, שכל היהודים יפכו להיות "קדש". היום הכהן הגדול הוא קדש, כתוב על הציץ שעל מצחו "קדש להוי"קכא. מה שנמצא אצל הכהן הגדול בפועל נמצא היום אצל כל יהודי בכח, ויהפוך לעתיד להיות בפועל, "ואנשי קדש תהיון לי". ה"קדש" של ה' היינו היותו מחויב המציאות, בכך הוא נבדל מהחול – הכל אפשרי המציאות ורק אחד הוא מחויב המציאות, ה', זהו הקדש-הנבדל שלו. את הקדש-הנבדל שלו הוא רוצה לתת לכולנו – "ואנשי קדש תהיון לי", כמו שאני מחויב המציאות כך תהיו גם אתם, על ידי שאדם בוטח בבטחון שלמעלה מטעם ודעת].

ו"עתידין צדיקים (ועמך כלם צדיקים ^{קכב})
שיאמרו לפנייהם קדוש ^{קכג} [לעתיד לבוא כל יהודי הוא "קדש", מחויב המציאות, והמלאכים יאמרו בפני הנשמות – "ואנשי קדש תהיון לי" – "קדוש קדוש קדוש". היום אומרים לה' "קדוש קדוש קדוש הוי' צבאות" ^{קכד} ולעתיד לבוא, כתוב במדרש, יאמרו כך המלאכים לנשמות].
ובמדרגה גבוהה יותר מאשר אומרים קדוש בעוה"ז לפני ה' [היום המלאכים אומרים "קדוש קדוש קדוש" ולא משיגים את העצמות, את היש האמת, אבל ב"קדש" של היהודי – שבפניו יאמרו "קדוש קדוש קדוש" לעתיד לבוא – תהיה התגלות היש האמת].

קראנו רק פסקה אחת, אבל אולי נפסיק כאן. עד עמ' ע הכל ממשיך בנושא של משה רבינו – שצריך מבטול להגיע לנצח יותר גבוה – ולשם חשבתני להגיע, אבל על הדרך למדנו הרבה דברים חשובים. שתהיה לכולן כתיבה וחתימה טובה לשנה טובה ומתוקה. עוד נפגש

אבל הפשט של "אברהם אהבי" ^{ק"ו} הוא מדת האהבה, ומתוך אהבתו הוא גם רוכש בטחון. אם כן, יש לנו כאן שלש מלים חשובות ופשוטות שוות בנות חמש אותיות – **מבטחו, מזוזה, הנגבה**. כל הזמן יותר אהבה, "הנגבה", וממילא יותר בטחון. אנחנו בנים של אברהם אבינו, כל הזמן צריך לנסוע הנגבה, עוד אהבה ועוד אהבה, יותר אהבה ויותר אהבה.

"להיות כיוצא בו"

[על הפסוק "ברוך הגבר אשר יבטח בהוי' והיה הוי' מבטחו" בירמיהו אומרים חז"ל: **כל מי שבוטח בהוי' זוכה להיות כיוצא בו** ^{ק"י} [ירמיהו הוא נביא החורבן, אבל אחד הפסוקים הכי חזקים של תוקף בתנ"ך הוא בנבואתו. האריז"ל אומר שמבין הנביאים הוא הגלגול העיקרי של משה רבינו. אחרי תשעה באב קוראים "שבע דנחמתא", סולן מישעיהו, נביא הנחמה. בתשעה באב קראנו את מגלת איכה, שכתב ירמיהו, אז נולד משיח – יש משהו בירמיהו שיותר חזק ותקיף גם מישעיהו. אחד הפסוקים החזקים בירמיהו הוא פסוק זה, אותו אומרים בסיום ברכת המזון – אז כדאי לחשוב עליו כל פעם, התכלית של "ואכלת ושבעת וברכת". על אותו פסוק אומרים חז"ל משהו חזק ביותר – "כל מי שבוטח בהוי' זוכה להיות כיוצא בו", הופך להיות "מחויב המציאות", כפי שאמרנו קודם. על ידי מדת הבטחון הבוטח הופך להיות "מחויב המציאות", "ברוך הגבר"].

דרכו [דרך משה רבינו, המנהיג האמת, המלך, "ויהי בישרון מלך"] **נמשכת מדה זו לכל ישראל**, וכמ"ש "ואנשי קדש תהיון לי" ^{ק"ט} [פסוק שדורשים בחסידות ^{ק"ב} על מצב משיח,

קכא שמות כח, לו.

קכב ב"ב"ע, ב.

קכג ברכות ט, ב. וראה זח"א קפא, א.

קכד ישעיהו ג, ו.

ק"ז ישעיהו מא, ח.

ק"ח דב"ר ה, ט.

ק"ט שמות כב, ל.

קכ לקו"ת ליום כיפור ד"ה "שבת שבתון" וביאורו, ובכ"ד.

לבטוח בה' חזק, לעשות דברים טובים ולהביא את המשיח עוד לפני תחלת שנת הלימודים.

אי"ה לפני ר"ה, אבל כבר מאחלים כתיבה וחתימה טובה. מתי מתחילים את הלימודים? [כ"ב אלול]. הרבה זמן, לנצל את הימים האלה

קצרים לאלול

אלול של אמונה ותקוה

בחדש אלול מוסיפים פעמיים ביום, בתפלת שחרית ובתפלת מנחה (ויש האומרים בתפלת ערבית במקום בתפלת מנחה), את פרק זך בתהלים - "לדוד הוי' אורי וישעי". שני הפסוקים האחרונים בפרק הם "לולא האמנתי לראות בטוב הוי' בארץ חיים. קוה אל הוי' חזק ויאמץ לבך וקוה אל הוי'". כנראה הרגש שמובע בסיום הפרק שייך באופן מיוחד לחדש אלול. ואכן, יש רמז מאד ברור לשייכות לאלול - המלה "לולא", "לולא האמנתי לראות בטוב הוי' בארץ חיים" - לולא אותיות **אלול** הפוך. ב"האמנתי לראות בטוב הוי' בארץ חיים" יש אמונה, ראייה, טוב וארץ חיים, ארץ ישראל. בנפש אמונה היא הכתה, העל-מודע; ראייה היא פנימיות השכל; טוב שייך לרגש, טוב לב, וארץ החיים היא המלכות. בראש השנה ויום כיפור עוסקים בבנין המלכות - המלכת ה' בעולם - שתכליתו בנין מלכות ישראל כאן בעולם (בארץ החיים):

כתר	(על-מודע)	האמנתי
מוחין	(שכל)	לראות
מדות	(רגש)	בטוב הוי'
מלכות		בארץ חיים

אחר כך כתוב "קוה אל הוי' חזק ויאמץ לבך וקוה אל הוי'" - צריך לקוות ולהתחזק ולהתאמץ שיקרה, וכל פעם, בכל שלב, שוב לקוות. בעצם יש כאן התחלה של **אלול** ("לולא") באמונה ("האמנתי...") ואחריה התעצמות עם תקוה, הרבה מאד תקוה ("קוה... וקוה"). קודם מאמינים לראות בטוב ה' בארץ חיים ואז מקוים מאד שזה יקרה במהרה. כמה שוה **אמונה** ועוד **תקוה**? **אמונה-תקוה** עולה

תריג, כללות כל מצוות התורה. כנראה שכל התורה שלנו היא הרכב, יחוד וחיבור בנפש, של אמונה - "לראות בטוב הוי' בארץ חיים" - ותקוה, תקוה טובה, תקוה חזקה, עם חזק ואומץ. "קוה אל הוי', חזק ויאמץ לבך וקוה אל הוי'".

"אלו ואלו" באלול

אלול הוא חדש של אהבת ישראל ואחדות ישראל - "ואהבת לרעך כמוך" (הציר המרכזי של עבודת התשובה לפי החסידות - **תשובה** שהיא ר"ת: "תמים תהיה עם הוי' אלהיך", "שויתי הוי' לנגדי תמיד", "ואהבת לרעך כמוך", "בכל דרכיך דעהו", "הצנע לכת עם הוי' אלהיך"). בעמנו, עם ישראל יש ריבוי דעות שונות, כלשון חז"ל "כשם שאין פרצופיהם דומים זה לזה כך אין דעותיהם דומות זו לזו". מנהיג טוב, רועה מסור לצאנו, צריך להיות "איש אשר רוח בו" - "שיודע ללכת כנגד רוחו [דעתו] של כל אחד ואחד".

אלול שוה **בינה** - מהי ההתבוננות שעל ידה אפשר להגיע לאחדות ישראל, אחדות בין כל הדעות השונות שיש בעם ישראל? השם **אלול** מתחיל מאותיות **אלו** וה-ל השניה של **אלול** רומזת לעוד **אלו**. נמצא שאלול רמז ל"אלו ואלו" - "אלו ואלו דברי אלהים חיים". משפט זה נאמר לגבי המחלוקת בין בית הלל ובית שמאי, נטית הדעת להכריע לצד הימין, להתיי, ונטית הדעת להכריע לצד השמאל, לאסור - בית הלל מקילים ובית שמאי מחמירים. זה השרש והמקור בתורה של אנשי ימין לעומת אנשי שמאל. והנה, יצאה בת קול מן השמים והכריזה "אלו ואלו דברי אלהים חיים". אף על פי שיש כאן שתי דעות הנראות הפוכות אחת

אם כן, יש ארבעה מיני יחס: יש יחס של בן לאב, אותו מרגישים בתפלה - אני מתפלל לה' כאב רחמן. יש מלך ועם - אני מקבל את מלכות ה', שמח בכך, המלך אומר מה לעשות והכי טוב לכולם כך, וכך מרגישים בשעת קיום מצות מעשיות. יש דוד ורעיה, שאני מאוהב בה' כמו כלה בחתן, כך מרגישים בשבת (בכלל, ובתפלת שבת בפרט), "כמשוש חתן על כלה" (ובזהר הקדוש כתוב שאצל תלמיד חכם צדיק כל השבוע שבת). יש תלמיד, שה' מלמד אותי להועיל ומדריך אותי בדרך תלך, כך מרגישים כאשר לומדים לשמה את תורת הוי'.

פנימיות ארבע המדרגות

ראינו שיש ארבעה יחסים שלנו לה': אבינו רבנו דודנו מלכנו, הם מכוונים, לפי סדר זה, לארבע אותיות שם הוי' ב"ה (הרמוזות לכללות השתלשלות כל העולמות, מאור אין סוף ברוך הוא ועד לעולמנו, עולם הזה התחתון שאין תחתון למטה ממנו):

אבינו כנגד פרצוף אבא בקבלה, ספירת החכמה הרמוזה באות י של שם הוי'.

רבנו כנגד פרצוף אמא, בינה, המלמדת אותנו להועיל, וכמו שנאמר "ואל תטש תורת אמך", הרמוזה באות ה ראשונה של שם הוי'.

דודנו כנגד פרצוף זעיר אנפין בלשון הקבלה, מדות-רגש הלב שעיקון אהבה, אהבת דודים, הרמוז באות ו של שם הוי'.

מלכנו כנגד פרצוף המלכות, כמובן, הרמוזה באות ה אחרונה של שם הוי'.

ככה זוכים ליחס מושלם עם ה' יתברך ב"סוד הוי' ליראיו", יחס הכולל את סוד ארבע אותיות שמו המפורש, שהוא שם הרחמים. וככה מעוררים רחמים רבים בכל השנה כולה ובפרט בימי הרחמים של אלול ותשרי.

נסיים בגימטריא: **אבינו רבנו דודנו מלכנו**

מן השניה, בשרש, בפנימיות, שתי הדעות באות ממקור שכולו אמת, "אלהים חיים".

מכאן נלמד שבדעתו ובהשקפתו של כל אחד מישראל על החיים יש נקודת אמת. הזמן הכי מסוגל לקבץ יחד את כל נקודות האמת של כל היהודים לאמת אחת כוללת הוא חדש אלול. האמת הכוללת של כל הדעות של כל היהודים היא בעצם תורת מלך המשיח, "תורה חדשה מאתי תצא", שנוכה להתגלותו עוד בשנה בזאת!

אבינו, מלכנו, דודנו ורבנו

חדש אלול הוא חדש ההכנה לחגים - ראש השנה, יום כיפור, חג סוכות, שמחת תורה. הוא חדש של חשבון נפש, של תשובה, חדש של רחמים, חדש של סליחות. מה המסר העיקרי של העבודה שלנו בחדש אלול? כתוב "אני לדודי ודודי לי" ר"ת **אלול**, פסוק שמתאר יחס של רעיה ודוד - אנחנו הרעיה וה' הדוד שלנו, החתן, בר"ה ויום כיפור מתפללים "אבינו מלכנו" - ה' הוא האבא ואנחנו הילדים, ה' הוא המלך ואנחנו הנתינים - אבל בחדש אלול ההרגשה היא של דוד ורעיה, הרגש צריך להיות אהבה - צריך להרגיש שאנחנו אוהבים את ה' כמו שהכלה מאוהבת בחתן שלה, "אני לדודי", והרגש הוא הדדי, ה' מאוהב בנו, כמו שהחתן מאוהב בכלה, "ודודי לי". זו ההרגשה של חדש אלול.

יש עוד ענין: כתוב שבחדש אלול צריך להתמיד יותר מהרגיל בלימוד תורה. מה ההרגשה שלנו כשאנחנו יושבים ליד ספר ולומדים תורה? צריך ללמוד תורה לשמה, לחוש דבקות בלימוד, להרגיש שה' מדבר אתי בתורה שאני לומד. מה היחס? ה' הוא הרב ואנחנו התלמיד. כתוב "אני הוי' אלהיך מלמדך להועיל מדריךך בדרך תלך". זהו יחס רביעי.

אנחנו, עם ישראל קדושים, "עם סגולה", כל פעם מסתגלים להתגלות של ה' אלינו וגם מעוררים אנחנו את צורת ההתגלות הרצויה לנו. הכח לזה מקבלים על ידי עבודת התשובה של אלול-תשרי - באלול בעיקר רבנו-דודנו ובתשרי בעיקר אבינו-מלכנו.

עולה בגימטריא 543, ערך השם הקדוש של הקב"ה "אהיה אשר אהיה", השם שנתגלה למשה רבינו בסנה כאשר ה' שלח אותו לגאול את עם ישראל ממצרים ולתת להם את התורה. מה אומר השם "אהיה אשר אהיה"? שכל פעם ה' מתגלה לנו בצורה אחרת, פעם כאבינו אב הרחמן, פעם כרב המלמד אותנו להועיל, פעם כדוד אוהב ופעם כמלך צדיק.

תפקיד העיתונות

שיחה אוף-דה-רקורד עם עיתונאי

את נקודת הצדק, אבל צריך שיהיה אמת, לא סתם, לא מס שפתים או חנופה. הנקודה הזו של הצדק שבכל דעה - היא אמת.

יכולת להכריע הלכה רק אחרי ראית הצדק בשני הצדדים

כתוב על כל מחלוקת בתורה ש"אלו ואלו דברי אלקים חיים", אבל יחד עם זאת בסוף צריך לפסוק את ההלכה. על המחלוקת שבין בית שמאי ובית הלל, שני צדיקים גדולים - בית הלל היה ימני ובית שמאי שמאלני... - נאמר שזו "מחלוקת שהיא לשם שמים"¹. בסוף הכריזה בת קול מהשמים "אלו ואלו דברי אלהים חיים" - הכל אמת - "והלכה כבית הלל", כי בכל אופן אי אפשר לעשות שני דברים יחד, סותר אחד את השני. בשטח צריך לקבל החלטה כך או כך, אבל צריך לדעת שלכל אחד יש נקודת אמת. אדרבא, אי אפשר להגיע למסקנה מה עושים אם לא מזהים את האמת שבכל צד (צדק מתחיל צד. ב"צדק צדק" יש שני צדדים ובכל אחד נקודת אמת).

אחרי שאתה רואה את הצדק האמתי בכל צד, אפשר לעשות צדק, גם עם שיקול דעת. למה הלכה כבית הלל? הרי גם בית שמאי צודקים. זו כבר השראה, כמו רוח הקדש, שאף על פי שהוא צודק והוא אמת וגם הוא צודק והוא אמת, בכל אופן צריך להנהיג בעולם שלנו, לפי המציאות בשטח, כמו אחד - אי אפשר שניהם יחד. זו המשמעות של "אלו ואלו דברי אלהים חיים" אבל "הלכה כבית הלל". קודם כל צריך לדעת שבכל אחד יש אמת.

"צדק צדק תרדף" - חיפוש נקודת האמת אצל שני הצדדים

[העיתונאי הציג את עצמו וסיפר מעט על משפחתו, על לימודיו התורניים והמקצועיים]. עיתונאי: אפתח בשאלה אישית - בדרך כלל כאשר יש מריבה אני נוטה להתנצל ולפייס, אבל לאחרונה רבתי עם מישהו ואיני רוצה להיות המפייס, כי אני מרגיש שהפעם אני באמת הצודק...

הרב: אז מה? אם אתה תפייס את הזולת תהיה עוד יותר צודק, בפרשה הקודמת קראנו "צדק צדק תרדף"² - למה כתוב פעמיים? שגם כאשר אתה צודק - תצדיק את הזולת. עיתונאי: השם של הרב עולה בתקשורת. רציתי להכיר - שנדע על מי כותבים...

הרב: יש על התורה תרגום אונקלוס - תרגום לארמית. הוא מתרגם את הבטוי "צדק צדק [תרדף]" כ"קושטא קושטא". קושטא בארמית היא אמת, אז צדק - לשון הצדקה, בירור מי צודק - אומר שצריך שיהיה משפט אמת. גם מאד חשוב, שיחד עם המחשבה מי צודק - ודווקא לנסות להצדיק את כולם - תהיה גם אמת.

יש עוד פירוש ל"צדק צדק". על פי פשט מדבר לדיינים, ו"צדק צדק" אומר לדיין איך להתייחס לשני אנשים שבאים ורבים לפניו - אולי דעות פוליטיות, ימני ושמאל? איך הדיין צריך להתייחס? 'אתה צודק וגם אתה צודק'; זהו "צדק צדק", כל אחד צודק, צריך לחפש

א נרשם על ידי איתניאל גלעד. לא מוגה. י"א אלול ע"ח - כפר חב"ד.

ב דברים טז, כ.

ג עירובין יג, ב.

ד אבות פ"ה מ"ז.

האמת ורק האמת". זו משימה. מי שמחסר איזה פרט חשוב - יכול להיות שהוא אמר אמת, אבל לא את כל האמת. חצי אמת יכול להיות שקר.

עיתונאי: לפעמים אומרים שחצי אמת גרוע מהשקר.

הבנה נכונה של נוער הגבעות

עיתונאי: רציתי לשאול את הרב, אצלנו בתקשורת כבוד הרב מוצג כהרב של המון נערים, נערי הגבעות.

הרב: של אלה (הצביע על הנוכחים מסביב לשלחן)...

עיתונאי: רציתי לשאול את הרב גם על שיתוף הפעולה הזה, האם אתה רואה אותם ככה? או שאצלנו בתקשורת יש ציור אחר לגמרי ממה שבאמת קורה? עד כמה באמת אתה מוביל את דרכם של הנערים האלה? איך אתה רואה את התופעה? ושאלה נוספת, האם אתה חושב שבתקשורת אנחנו מצליחים לתפוס נכון או שטועים בהצגה, שלא עושים אמת-צדק עם אותם הנערים?

הרב: ההשפעה שלי יכולה להיות בעקיפין, מה שנקרא 'מקיף'. אני לא בקשר ישיר. יש כמה שכן, תלמידי הישיבה, אבל עם רובם ככולם של נערי הגבעות איני בקשר ישיר. אני אוהב אותם ומעריך את הרצון הטוב שלהם.

עיתונאי: לקיים את ארץ ישראל?

הרב: כן, ליישב את ארץ ישראל, להאמין שארץ ישראל שייכת לעם היהודי.

עיתונאי: ולגבי איך שהם נתפסים בתקשורת? הרב: קודם כל, אני לא יותר מדי קורא את התקשורת, אבל אני חושב שעושים להם עוול. כמו שעושים בכלל למתנחלים. יש בזה דרגות, לכולם עושים עוול בהצגה שלהם, ולנוער הגבעות עוד מדדרה - יותר נמוכה - באיך שמציגים אותם.

התפקיד שלך בתור כתב הוא לא לפסוק - אתה לא פוסק... [עיתונאי: הרבה פעמים חושבים שכן] - אבל התפקיד האמתי הוא ה"צדק צדק", לגלות את הצדק האמתי בכל אחד ואחד. צריך לדווק את זה - "צדק צדק תרדוף". עיתונאי: זה לא פשוט אצלנו. יש הרבה אנשים מעלי ומצדדי, גם במערכות, כל אחד לוקח לכיוון אחר.

הרב: צריך לשמור על הצדק והאמת וגם על הכבוד של כל יהודי, צריך לנצל את ההשפעה שלך לחנך את הצבור לאהבת ישראל. עיתונאי: בוודאי, בשביל הילדים כן ירבו.

כח התקשורת ליצור דעת קהל

עיתונאי: איך הרב רואה את ההתעסקות שלנו, העיתונאים, בהקשר שלך?

הרב: עוד פעם, התקשורת היא כלי עצום של יצירת דעת קהל. דעת קהל, בסופו של דבר, היא הקובעת את המציאות. הכח האמתי של התקשורת הוא יותר מהממשלה וגם יותר מבג"צ. מעל הכל נמצאת התקשורת, אחר כך הבג"צ ואחר כך הממשלה¹. התקשורת היא מקום בעל השפעה גדולה מאד, לכן יש הרבה אחריות - זה יכול לעשות טוב מאד ויכול לעשות ההיפך. דעת הקהל היא "כחומר ביד היוצר". במדה מסוימת, היוצר כאן הוא התקשורת.

עיתונאי: אין ספק, הרבה פעמים קורים דברים, ובגלל העבודה באינטרנט כל הענין של המהירות משמעותי - המשמעות שאתה מפרסם ראשון. הרבה פעמים כדי להיות ראשון אתה לא תמיד מפרסם את הכל, גם אני חוטא בזה.

הרב: בעולם החיצוני, כאשר עד מעיד בבית משפט משביעים אותו "תאמר את האמת, כל

ה ראה באורך קומי אורי מאמר "לפצח את האגוז" ובכ"ד.

הרב: כתוב "בצדק תשפט עמיתך", עוד פסוק של "צדק" בתורה, ולומדים מכך "הוי דן את כל האדם לכף זכות".¹ במיוחד עם כאלה נערים מתוקים מיסודם, חבר'ה טובים. ודאי צריך לדון לכף זכות, ואם צריך לעזור 'ליישר' אותם - זה התפקיד שלנו. אלה ילדים שלנו.

הימנעות מפגיעה בזולת – תפלה ותורה

עיתונאי: בסיטואציה הזו, לי בכל אופן, יוצא הרבה פעמים שפוגעים באנשים, לא בכוונה חלילה. זה משהו שצריך לטפל בו.

הרב: כן, לתקן. בשביל זה יש תפלה כל יום - מתפללים לה; עוזר לי היום לא לפגוע באף אחד. גם אני אומר את זה. גם אני יכול לפגוע במישהו. צריך כל יום להתפלל לה' שיעזור לי, שתהיה סיעתא דשמיא - ביטוי שהזכרת קודם - לא לפגוע באף אחד.

יש עוד משהו מאד חשוב - קביעת עתים לתורה. יש לך? אולי תקבע שיעור עם אחד מהחבר'ה כאן?

עיתונאי: אני צריך לדאוג לעצמי - יש שיעורים באזור שאני גר בו.

הרב: אבל טוב שגם דואגים לאחרים... 'ואביטה' מגיע לאזור שלך? אנחנו מוציאים כל שבוע, יש פה דברים נחמדים. תקח מכאן חוברת וכדאי שתקרא.

עיתונאי: הרווחת...?

הרב: אני ארוויח אם תקרא בזה קצת.

עיתונאי: כלנו נרוויח.

עיתונאי: כי אף אחד לא מצליח להבין אותם? הרב: כן, להבין את המניעים שלהם. גם את התסכולים שלהם. היית בזמן ההתנתקות - יש המון נוער שיצאו מזה מתוסכלים מאד.

עיתונאי: כן, גם מפיגועים לא עלינו.

הרב: כן, ומכך שלא מגיבים - לדעתם על כל פנים, הממסד לא לוקח אחריות.

עיתונאי: ואז יוצא שלפעמים הם לוקחים את העניינים לידיים?

הרב: יתכנו כל מיני תגובות ספונטאניות, אבל מתוך תסכול. את מניע התסכול - שבא מתוך אהבת ישראל ואהבת ארץ ישראל - לא מציגים נכון.

עיתונאי: לפני חדש וחצי בערך נקראתי לשיחה בשב"כ. כמו שהרב הגדיר יפה, שלתקשורת יש כח יותר מבג"ץ והממשלה - הם גם מבינים. דברו איתי על נערי גבעות - ואמרו שמדברים גם עם רבנים - ואז הבנתי שאנחנו תופסים אותם אחרת לגמרי. אני מנסה להבין מהרב איך לדעתו אני יכול במקום שלי לפעול בצורה אחרת ואולי להציג באופן אחר, למצוא את הצדק.

הרב: קודם כל, אלה יהודים - אחים שלך. צריך ללמד זכות. יש מצוה ללמד זכות, ובוודאי לא להכפיש אנשים שיש להם רצון טוב, נקודה טובה. גם כשיש ילד שביסודו טוב, לפעמים הוא עושה שטויות, אז צריך לחנך אותו באהבה. כתוב בחסידות שלא מחנכים עם מקלות - השב"כ הוא לא גוף חינוכי...?

עיתונאי: זה ודאי.

הרב: אנחנו מנסים לחנך באהבה.

עיתונאי: והתפקיד שלי בתוך כל העניין?

1 ויקרא יט, טו.
2 אבות פ"א מ"ו.

טעם מצוה

כי תבוא - בכורים

"שני כתובים הבאים כאחד" ואין מלמדים). הקשר בין מלך ובכורים מלמד שבמצות בכורים יש סגולה לזכות למלך, והרמוז בביטוי "ראשית בכורי אדמתך" האותיות האמצעיות הן **שום**, כאשר ה'שום' היחיד בתורה הוא "שום תשים עליך מלך". גם הביטוי "ראשית" על בכורים קשור למלכות, "ראשית ממלכתו". במסכת בכורים מודגש "הגיעו להר הבית אפילו אגריפס המלך נוטל הסל על כתפו ונכנס" – המלך בטל ונכלל במצות בכורים. בכלל העלאת הבכורים היתה נעשית דוקא ברוב עם (כמתואר במשנה), מפני שנאמר "ברב עם הדרת מלך"^ז, שוב קשר מפורש למלכות.

בכל זאת, יש כמה שנויים בפסוקים: במלך "כי תבא [חסר]" ובבכורים "והיה כי תבוא [מלא]" – "אין והיה אלא לשון שמחה", השמחה הגדולה מפורשת בעניין הבכורים, "ושמחת בכל הטוב" (ולכן אין מביאים בכורים אלא בזמן שמחה), וכן "תבוא" (מלא ו) הוא עניין שלמות, מה שאין כן במלך שהשמחה אינה גלויה שהרי מבקשים מלך "ככל הגוים" וגם לאחר שמקיימים "שום תשים עליך מלך מקרב אחיך" עדיין יש ספק אם יהיה מלך כשר וצדיק המקיים את כל המצוות שבפרשה (כל עוד יש ספק אין שמחה, ו"אין שמחה כהרתת הספקות").

"וְהָיָה כִּי תָבֹא אֶל הָאָרֶץ אֲשֶׁר ה' אֱלֹהֶיךָ נָתַן לְךָ נַחֲלָה וּירְשָׁתָהּ וַיִּשְׁבְּתָּ בָּהּ. וְלָקַחְתָּ מֵרֵאשִׁית כָּל פְּרֵי הָאֲדָמָה אֲשֶׁר תָּבִיא מֵאֲרֶצֶךָ אֲשֶׁר ה' אֱלֹהֶיךָ נָתַן לְךָ וְשַׂמְתָּ בְטָנָא וְהִלַּכְתָּ אֶל הַמָּקוֹם אֲשֶׁר יִבְחַר ה' אֱלֹהֶיךָ לְשֵׁפֶן שְׁמוֹ שָׁם וְגו'". מצות הבאת הבכורים נאמרה כבר בפרשות משפטים וכי תשא, "ראשית בכורי אדמתך תביא בית ה' אלהיך לא תבשל גדי בחלב אמו"^ח, ואילו מצות מקרא בכורים מתחדשת כאן. לפי הרמב"ם יש בבכורים שתי מצוות, "להפריש בכורים ולהעלותם למקדש... לקרות עליהם"^ט, ולדעת הרס"ג^י יש מצוה נוספת בפני עצמה והיא ההפרשה.

מלך ובכורים

הפתיחה למצות בכורים "והיה כי תבוא אל הארץ... וירשתה וישבת בה" ופירש רש"י "מגיד שלא נתחייבו בבכורים עד שכבשו את הארץ וחלקוה", זהה לפתיחה למצות מיני מלך, "כי תבא אל הארץ אשר ה' אלהיך נתן לך וירשתה וישבת בה ואמרת אשימה עלי מלך ככל הגוים אשר סביבתי"^ז – בכורים לשון בכור וגם המלך נקרא בכור, "אף אני בכור אתנהו"^ח. וכן מבואר בגמרא^ט שמלך ובכורים שווים בזה שרק בהם מפורש שנוהגים לאחר ירושה וישיבה (ויש מחלוקת האם לומדים מהם לכל המצוות האחרות התלויות בביאה לארץ שכולן נוהגות רק לאחר ירושה וישיבה או שמלך ובכורים הם

ז בראשית י' (ההופעה הראשונה של מלכות בתורה). וראה מלכות ישראל ח"א עמ' לה.

ח בכורים פ"ג מ"ז. וברמב"ם בכורים פ"ג הי"ב "הגיע להר הבית נוטל הסל על כתפו הוא בעצמו, ואפילו היה מלך גדול שבישראל".

ט משלי י"ד, כח. כמו שכותב הרמב"ם בפירושו לבכורים פ"ג מ"ב.

א שמות כג, יט. לד, כו.

ב מניין המצוות הקצר בראש הלכות בכורים.

ג ראה ר"י פערלא על הסמ"צ לרס"ג עשה פא.

ד דברים יז, יד. והתבאר בטעם מצוה לפרשת שופטים.

ה תהלים פט, כח.

ו קידושין לז, ב.

מערכת המלכות ומערכת המתנות

ולא מעשר לתרומה ולא שני לראשון שהתרומה קרויה ראשית, שהיא ראשונה משנעשה דגן, וכתוב 'מלאתך ודמעך לא תאחר', לא תשנה את הסדר: סדר זה מקביל לסדר הנ"ל במערכת המלוכה: הבכורים מקבילים למלך עצמו (כנ"ל), כנגד חכמה, י שבשם. הבכורים נקראים "ראשית" - "ראשית חכמה"¹⁰, ונקראים גם תרומה. "ותרומת ירך" ("אלו הבכורים"¹¹) - יד רומז ליוז (כמו שדרשו "פותח את ירך", "אל תקרא ירך אלא יודיך"¹²). ההבדל הבולט ביותר בין הבכורים לשאר המתנות שרק הם מועלים למקדש, ולהלכה הם "קדשי מקדש" (ולכן ניתנים לכהנים של אותו משמר)¹³ - מתאים לחכמה הנקראת "קדש". לבכורים אין שיעור, "אלו דברים שאין להם שיעור הפאה והבכורים"¹⁴, כמו החכמה שהיא נקודה ללא שיעור, ולא כבינה שיש בה שערים (שיעורים):

התרומה (במערכת זו) היא כמו המשנה למלך, כנגד הבינה, ה שבשם. התרומה דומה מאד לבכורים, שתייהן נקראות תרומה ושתייהן נקראות ראשית וניתנות לכהן - בסוד החבור ההדוק של חכמה ובינה, "תריך רעין דלא מתפרשין לעלמין". שתי ראשית הוא סוד "בראשית" - ב ראשית, כמו שדרשו חז"ל¹⁵ שהעולם נברא בזכות בכורים ובזכות תרומה שנקראו ראשית. הכהן עצמו שייך לחכמה, ונתינת התרומה לכהן היא קשר נוסף בין הבינה לחכמה. שיעור תרומה הוא אחד מחמשים (תרומה, תרי ממאה), כנגד חמשים שערי בינה.

והנה המלך, שנקרא "אחד העם", הוא הבכור-הראשון, אחריו יש "משנה למלך" (כמו יוסף המשנה לפרעה), אחריו שליש ואחריו שאר העם. זו 'מערכת' המלכות, שבה יש למלך 'קדימה במערכה' על המשנה וכן הלאה¹⁶.

מערכת זו מקבילה לארבע אותיות שם הוי': האחד הוא המלך כנגד חכמה, י (נקודה אחת); המשנה הוא כנגד הבינה (השניה), ה; השליש הוא כנגד המדות, ו; העם הוא המלכות, כאשר יש קשר ישיר בין המלך לעם ("ה' בחכמה יסד ארץ [מלכות]"), "אין מלך בלא עם", מלכותו של המלך מתבטאת בעמו. "כל ישראל (בני) מלכים הם"¹⁷, וכמו שהמלך נקרא בכור כך כולם נקראים "בני בכרי ישראל"¹⁸, והרמז: **בני בכרי עולה אין מלך בלא עם!**

והנה הפרשת בכורים היא הראשונה בסדר המתנות מפירות הארץ: בכורים, תרומה גדולה, מעשר ראשון, ולבסוף מעשר שני או מעשר עני, והמשנה במסכת בכורים (פרק ב) מאריכה להשוות בין המתנות השונות. חובה להקפיד על סדר ההפרשה, שנאמר "מלאתך ודמעך לא תאחר"¹⁹, וכמו שכתוב בידי מעשרות בהמשך הפרשה "ככל מצותך אשר צויתני" ופירש רש"י "נתתים כסדרן ולא הקדמתי תרומה לבכורים

¹⁰ בראשית כו, י.

¹¹ יא ראה בספר סוד ה' ליראוי (שער כ הערה כא) בעניין חמש קדימות שמנו הקדמונים. שם מובאר שקדימה במערכה היא כנגד המלכות, אך עצם החלת הסדר והקדימה קשור במיוחד ליסוד שבמלכות המקבל מיסוד ז"א.

¹² יב משנה שבת יד, ד.

¹³ יג שמות ד, כב. אם נבנה סדרה מהמלים בני (62, טוב מאד, רבע אברהם), בכרי (232, יהי אור, עסמ"ב) ישראל (541), המספרים הבאים יהיו 1576, 989. כל אלו יחד = 3400 = ראשית בכורי אדמתך תביא בית הוי' אלהיך לא תבשל גדי בחלב אמו!

¹⁴ יד שמות כב, כח. רמב"ם הלכות תרומות פ"ג ה"ג. מי שמשנה את הסדר עבר על לא תעשה ומה שעשה עשוי (ואינו לוקה).

¹⁵ טו תהלים קיא, י.

¹⁶ טז דברים ב, יז ורש"י שם.

¹⁷ יז הקדמת תיקוני זהר.

¹⁸ יח בכורים פ"ג מ"ב. רמב"ם בכורים פ"ג ה"א.

¹⁹ יט פאה פ"א מ"א. אמנם בירושלמי נאמר שמדרבנן יש שיעור, אחד משישים, וכן פסק הרמב"ם בפ"ב הי"ז, וראה אנצ"ת ערך בכורים סביב ציון 220, ובדרך אמונה על הרמב"ם שם.

²⁰ כ בראשית רבה א, ד.

הדמיון של תרומת מעשר לתרומה גדולה מתפרש כקשר בין היסוד לבינה, בסוד "שאלו מרחובות הנהר" (כנגד היסוד במלכי התווה, המגיע מבינה הנקראת רחובות הנהר).

לסיכום:

י - מלך, בכורים

ה - משנה, תרומה

ו - שלישי, מעשר [יסוד - תרומת מעשר]

ה - עם, מעשר שני ומעשר עני

בכורים מצות הארץ

והנה תרומות ומעשרות נקראים "מצוות התלויות בארץ"¹² ("חובת קרקע"), אולם לגבי בכורים יש אומרים¹³ שאינה מצוה התלויה בארץ, כיון שהחיוב אינו על הפירות אלא על גוף האדם (שהרי הפירות אינם אסורים באכילה כשלא הפריש בכורים¹⁴), ולכן צריך לימוד מיוחד שנוהגים רק בארץ שנאמר "אשר תביא מארצך". כלומר, תרומות ומעשרות הם חיוב מוגדר על ה'חפצא' של הפירות, ואילו בכורים הם 'חובת גברא' להביא מהפירות, וכן האדם חייב באחריותם עד שיביאם להר הבית (מה שאין כן בשאר תרומות ומעשרות)¹⁵. כל זה מתאים ליחס בין החכמה לבינה, חכמה היא גברא ובינה חפצא.

מאידך, הבכורים היא המצוה הקשורה ביותר לגוף הארץ: כמו שמודגש במקרא בכורים שכולו הודאה על מתנת הארץ, וכן בהלכה שחיוב הבאת בכורים ומקרא בכורים תלוי דוקא בבעלות על קרקע (כמפורש במשנה בכורים פ"א). ובמיוחד בהלכה שבכורים חלים במחובר לקרקע (מה שאין כן בתרומות ומעשרות).

תרומה ניתנת דוקא מן המוקף [-סמוך] ואילו בכורים ניתנים שלא מן המוקף¹⁶ - מתאים לזה שחכמה היא תופעה 'לא מקומית' ואילו בינה מוגבלת במקום ("מקום בינה"¹⁷):

מעשר ראשון הניתן ללוי הוא השליש במערכת המלכות, כנגד המדות, ו שבשם. הלוי הוא משרת הכהן, ולוי בן יעקב אבינו הוא שלישי לבטן;

מעשר שני או עני הוא כמו העם במערכה, כנגד המלכות, ה אחרונה. שהרי מעשר זה ניתן לכל אנשי העם, או בעל הבית עצמו (שאוכל פירות מעשר שני בירושלים) או העניים. כמו שלוי הוא השלישי (שלישי), כך יהודה הרביעי לבטן הוא כנגד העם, היהודים הפשוטים (יהודים נקראים על שם יהודה). תכלית המתנות היא להודות לה' (כמו שניכר במיוחד במעשר שני שנאכל בירושלים), תכונת יהודה ("הפעם אודה את ה'").

מתנה נוספת היא תרומת מעשר שנותן הלוי לכהן (מעשר מן המעשר) ודינה כתרומה גדולה, אך אינה מופיעה בסדר ההפרשות המחויב (שהרי מעיקר הדין היא חובת הלוי לאחר שקיבל את המעשר ולא חובת בעל הבית¹⁸), ובמבנה הנ"ל יש להקביל אותה לספירת היסוד. והנה "תרומת מעשר שוה לבכורים בשתי דרכים ולתרומה בשתי דרכים"¹⁹: הדמיון לבכורים מתפרש בפשטות כיון שהיסוד הוא המשך החכמה, "יסוד אבא ארוך ומסתיים ביסוד ז"א", וכן היסוד רמוז בבכורים שנקראו "ראשית כל [כל הוא היסוד]"²⁰. יותר מזה, היסוד הוא עניין הסדר עצמו (היסוד מסדר את כל השפע), "אבא [חכמה] יסד [ע"י היסוד] ברתא [מלכות]".

כא בכורים פ"ב מ"ה.

כב איוב כח, יב.

כג וראה דרך אמונה על הרמב"ם תרומות פ"ג הכ"ג.

כד בכורים פ"ב מ"ה.

כה וביחזקאל מד, ל: "וראשית כל בכורי כל וכל תרומת כל" – הן הבכורים והן התרומה קשורים ל"כל", היסוד.

כו "כל מצוה שהיא תלויה בארץ אינה נוהגת אלא בארץ", משנה קידושין פ"א מ"ט. וראה אנצ"ת ערך ארץ ישראל עמ' רית.

כז דעת רשב"א בתוס' בבא בתרא פא, א ד"ה הווא.

כח כמו שכתוב בבכורים פ"ב מ"ג שהתרומה והמעשר אסורים את הגורן מה שאין כן בבכורים.

כט בכורים פ"ב מ"ד.

בנפש שייך לחכמה. ההנחה היא "לפני ה'", מתאים לספירת החכמה שבה עצם שם הוי' "הוי בחכמה";

ההשתחוויה כנגד הכתר, קוצו של י' השתחוויה היא "בטול במציאות ממש", מעל "בטול במציאות" של החכמה, כמבואר בעניין "עומדים צפופים [בחכמה] ומשתחווים רווחים [בכתר]"⁷⁷. העליה לדרגה זו מופיעה דוקא כאן, כיון שהכל מתחיל מלמטה בדרך אור חוזר ו"כל אור חוזר חוזר לקדמותו ממש [מעל למקור הגלוי של האור הישר]"⁷⁷. לאחר ההשתחוויה יש יציאה, "והשתחוה ויצא"⁷⁷: ההשתחוויה היא שיא ה"רצוא", אבל הרצוא צריך להיות מתוך מודעות של "שוב", להכנס על מנת לצאת ("עייל ונפיק"), כמו רבי עקיבא ש"נכנס בשלום ויצא בשלום" מפני שבכניסתו היתה דעתו לצאת. ובמושגי החסידות: ההשתחוויה מגיעה עד חביון עוז העצמות שברדל"א, אמונה פשוטה, ושם שורש השוב.

כל השלבים, הפרשה העלאה קריאה הנחה השתחוויה = 1819 = בראשית במילוי: בית ריש אלף שין יוד תו (בראשית, בשביל בכורים שנקראו ראשית כנ"ל), ועם הכולל = 1820, מספר שמות הוי' בתורה, סוד פעמים הוי' כו' (כאשר מספר האותיות כאן הוא 26, והערך הממוצע הוא סוד), "סוד הוי' ליראיו" (שייך לראשית, בכורים, שהרי "ראשית חכמה יראת ה'").

קוצו של י' - השתחוויה (ויציאה)

י' - הנחה

ה' - קריאה

ו' - העלאה

ה' - הפרשה

כאשר הפירות עדיין טפלים לקרקע, כלשון הרמב"ם "והם נעשים בכורים במחובר משקרא להן שם ואף על פי שעדיין לא בשלו כל צרכן ומשיגמרו ויתלשם מן הקרקע אינו צריך לחזור ולקרות להם שם"⁷⁷. מכל זה עולה שהבכורים הם ארץ ממש (לא בגדר תלויים בארץ). וכיוצא בזה התבאר במצות מינוי מלך שהיא שייכת לעצם מצות הארץ.

שלבי המצוה

שלבי המצוה הם: הפרשת הבכורים, הבאתם-העלאתם לירושלים, קריאה, הנחה והשתחוויה. בפנימיות, זהו מבנה יפה כנגד שם הוי' מלמטה למעלה, ובקצרה:

ההפרשה בשדה (שלפי הרס"ג היא מצוה בפני עצמה) כנגד המלכות, ה אחרונה. שדה-ארץ היינו מלכות;

ההבאה כנגד מדות, ו זהו רובד המורגש בנפש, וכן ההעלאה היא ברוב שירה וזמרה. בפרט, יש את עצם ההעלאה ברגל, כנגד נה"י, ויש את רגש ההעלאה, התרוממות רוחנית ברוב עם, כנגד החג"ת. לדעת הרמב"ם ההבאה נמנית כמצוה ואילו ההפרשה נכללת בה, בסוד יחוד והי' הקריאה היא כנגד בינה, ה עליונה. תוכן מקרא בכורים הוא סיפור יציאת מצרים (ועל פסוקים אלו מיוסדת הגדה של פסח), ויציאת מצרים שייכת לבינה כנודע. הקריאה היא רק בזמן שמחה, פנימיות הבינה. הבינה מתפשטת עד הוהו, וכן תכלית הקריאה היא הודאה לה' (הודאה על הארץ הטובה, "איהי [מלכות-ארץ] בהוד"). שלשת השלבים עד כאן הם מצוות בפני עצמן (שתים לרמב"ם ושלש לרס"ג), כנגד עלמות ביי"ע (הוה בשם הוי') שבהם יש תיקון (תיקוני מצוה) לעומת עולם האצילות שבו הכל מתוקן;

ההנחה כנגד חכמה, י' המושג של 'הנחה'

לא אבות פ"ה מ"ה. ראה ספר המאמרים קונטרסים לרבי הר"ו צ"ח א"א עמ' נב.

לב תורת חיים בראשית ס, ב, ובכ"מ.

לג בכורים פ"ג מ"ו.

ל בכורים פ"ב הי"ט. לגבי בוסר זו מחלוקת בירושלמי.

דבר יום ביומו

פרשת כי תבוא

השמחה (כאשר האדם שומע ומבין זו שמחה אמיתית), וכן בפסוקים שלנו מדובר על הבאת הבכורים מתוך שמחה, "וְשִׂמְחָתְךָ בְּכָל הַטּוֹב אֲשֶׁר נָתַן לְךָ ה' אֱלֹהֶיךָ וּלְבִיטָה", תחושת השמחה היא תוצאה מהכרה במתנה הטובה שה' נתן לנו. והנה בפרשיה שלנו חוזר הפועל **נתן** שבע פעמים בצורות שונות, שבע הוא הבסיס של 49 וזהו רמז נוסף ל-49 שערי בינה ושער ה-50 הבא אחריהם.

כאשר אנו מכירים בטובה שה' נתן לנו, מתוך אהבה וחסד, אנו מחזירים לו אהבה בהבאת הבכורים, זו אוירת החסד המקיפה את 'ראשון' של הפרשה.

יום שני – הכל בסדר

"וְאִמְרַתְּ לִפְנֵי ה' אֱלֹהֶיךָ בְּעֶרְתִּי הַקֹּדֶשׁ מִן הַבֵּית וְגַם נִתְּנָיו לְלִי וְלָרַח לְיָתוֹם וְלְאִלְמָנָה כְּכָל מִצְוַתְךָ אֲשֶׁר צִוִּיתָנִי לֵאמֹר עֲבַרְתִּי מִמִּצְוֹתֶיךָ וְלֹא שָׁכַחְתִּי". זו מצוות "יודי מעשרות" המתקיימת שתי פעמים בכל מחזור של שמיטה, ובה אנו אומרים לפני ה' שעשינו כפי שצריך בכל הנוגע להפרשת תרומות ומעשרות.

על המלים "לֹא עֲבַרְתִּי מִמִּצְוֹתֶיךָ" מפרש רש"י "נתתם כסדרן ולא הקדמתי תרומה לבכורים ולא מעשר לתרומה". תחילה מפרשים בכורים (מעלים למקדש ונותנים לכהן, כמו שקראנו אתמול), אחר-כך תרומה גדולה (גם היא לכהן), ואחר כך מעשרות (מעשר ראשון ואחר-כך מעשר שני או מעשר עני). והנה רמז לזכור את הסדר: "הוֹלֵךְ בְּתָמִים יִלְכֶּה בְּטַח" - **בתם** ראשי תבות בכורים תרומה מעשר, אם תלך בסדר הנכון הזה דרכך תהיה בטוחה. נתרגם את הסדר הזה לעבודת הנפש. בכל

יום ראשון – שער החמישים

כי תבוא היא הפרשה החמישים בתורה. הדבר רמוז בפסוק הפותח "וְהָיָה כִּי תָבֹא אֶל הָאָרֶץ אֲשֶׁר ה' אֱלֹהֶיךָ נָתַן לְךָ נַחֲלָה וְיִרְשָׁתָה וַיִּשְׁבְּתָּ בָּהּ" - אם סופרים רואים שיש בפסוק חמישים אותיות! המספר רמוז שוב בפסוק הבא: "וְלָקַחְתָּ מִרְאשִׁית כָּל פְּרִי הָאֲדָמָה אֲשֶׁר תִּבְרֵא מִיֵּאֲרָךְ אֲשֶׁר ה' אֱלֹהֶיךָ נָתַן לְךָ" - המלים "כָּל... לְךָ" בגימטריא ⁵⁰.

משמעות הדבר מכוונת ל"חמישים שערי בינה", שמתוכם 49 הם בהשגת האדם ואילו השער החמישים בא מלמעלה, כולל הכל. המידה הפנימית של ספירת הבינה היא

א התוכחה בפרשת כי תבוא מקבילה לתוכחה בפרשת בחקותי, הפרשה ה-לג בתורה (כמו היחס בין ל"ג בעומר לכללות ספירת העומר, "תספרו חמישים יום"). גם בפרשת בחקותי יש תופעה כזו שמספר האותיות בפסוק הראשון הוא כמספר הפרשה, **לג** אותיות. המספר חמישים רומז לשער ה-ג כמו שיתבאר, אם כן צירוף המספרים שלשים-ושלש חמישים רומז ל"גל עיני ואביטה נפלאות מתורתך", הפלא הוא שמה שנראה קלה באמת הוא ברכה עצומה. שמות הפרשה עם מספריהם: **בחקותי** ועוד 33 = **שמעון בן יוחאי** = **נחמן בן שמחה**. **תבוא** [כך שם הפרשה בד"כ] ועוד 50 = **בעל שם טוב**. כל ארבעת המרכיבים יחד עולה 1012 = 4 פעמים 253, **מוצא פי הוי'**, והוא משולש 22, רמז לכללות **כב** אותיות.

ב "כל" היינו אור ישר, האותיות מופיעות כסדרן, מה שמאיר לנו מן השמים, ו"לך" היינו אור חוזר, מה שאנו מחזירים לה'. הדבר מודגש במיוחד בדברי דוד המלך "כי ממך הכל [אתה נתן באור ישר] ומידך נתנו לך [באור חוזר]", דברי המגיד ממעזיבטש שה' ברא את העולם יש מאין והצדיקים מחזירים את היש לאין. בפסוק "כי ממך הכל..." - **ממך** עולה 100 שעולה **כל לך**, רמז למאה שערים שמצא יצחק אבינו (שהם פעמיים חמישים שערים כמבואר בקבלה). המלה "**הכל**" היינו הפעמים **כל**, דהיינו התפשטות חמישים שערים בה' קצוות (מחסד עד הוד), כמבואר באר"י, ואז מגיעים לספירת היסוד, צדיק יסוד עולם, שמחזיר הכל לה', "ומידך נתנו לך", "כל" הופך ל"לך". אם כן, הסדר הוא: **ממך** (10 ברבוע), ועוד וי"פ כל ("הכל [ה'פ כל]... לך"), סה"כ 400 (20 ברבוע), ת - תכלית כל האלף-בית. **כי ממך הכל** = **אני לדודי ודודי לי**, שייך לחודש אלול שבו קוראים פרשת כי תבוא.

רומזת לראש השנה (לפי דברי הזוהר), והפירוש הוא שהיום - בכל ראש השנה, יום בריאת האדם - אנו בעבודתנו גורמים שה' יאמר שוב "נעשה אדם בצלמנו כדמותנו".

אם כן, את הפסוק "וה' האמירך היום" נפרש כרומז לאמירה הראשונה של אדם הראשון. לפי חז"ל, לאחר שאדם נברא הוא אמר לכל הברואים "בְּאוֹ נִשְׁתַּחֲוֶה וְנִכְרַעַה נִכְרַעַה לְפָנָי ה' עֲשֵׂנוּ". האור הישר הוא אמירת ה' "נעשה אדם" והאור החוזר מן האדם הוא "בְּאוֹ נִשְׁתַּחֲוֶה". וסימן מיוחד בשבילנו (לשנה שעוד לא הסתיימה): **באו נשתחוה = תשעו!**

יום רביעי - שמחה פורצת גדר

"וְהָיָה בַּיּוֹם אֲשֶׁר תַּעֲבְרוּ אֶת הַיַּרְדֵּן... וְהִקְמֹתָ לָךְ אֲבָנִים גְּדֹלוֹת וְשִׂדְתָּ אֹתָם בְּשִׂיד. וְכִתְבָתָּ עֲלֵיהֶן אֶת כָּל דְּבָרֵי הַתּוֹרָה הַזֹּאת בְּעֵבֶרָה... וְהָיָה בְּעֵבֶרְכֶם אֶת הַיַּרְדֵּן תִּקְיְמוּ אֶת הָאֲבָנִים הָאֵלֶּה אֲשֶׁר אֲנִי מֵצִיָּה אֶתְכֶם הַיּוֹם בְּהַר עֵיבֵל וְשִׂדְתָּ אֹתָם בְּשִׂיד. וּבְנִיתָ שָׁם מִזְבֵּחַ... וְהַעֲלִיתָ עָלָיו עֹלֹת... וְכִבַּחְתָּ שְׁלָמִים וְאָכַלְתָּ שָׁם וְשָׂמַחְתָּ לְפָנָי ה' אֱלֹהֶיךָ. וְכִתְבָתָּ עַל הָאֲבָנִים אֶת כָּל דְּבָרֵי הַתּוֹרָה הַזֹּאת בְּאֵר הַיֵּטֵב".

בהמשך מובא הציווי על הברכות והקללות, הברכה נאמרת כלפי הר גריזים והקללה נאמרת כלפי הר עיבל. והנה דווקא ב"הר הקללה" מתקיים מעמד מיוחד של כתיבת התורה והקמת מזבח, "וְשָׂמַחְתָּ לְפָנָי ה' אֱלֹהֶיךָ" - ממש "הר השמחה"!

הקללות בהר עיבל הן בבחינת "ארץ ישראל נקנית ביסורים" - אלו קללות שבתוכן חבוי

פעם שנוגד אצלי משהו חדש, עלי לתת ממנו לאחרים. כל חידוש אמתי מתחיל כנקודה בלתי נתפסת, מתוך תכונת בטול של הנפש (מתאים לספירת החכמה). את זה עדיין לא ניתן להעביר הלאה. השלב הבא הוא כאשר זרע החידוש נתפס בשכל, בהבנה, השגה וקליטה - שייך לספירת הבינה. זו דרגת ה**בכורים**, משהו ראשון, בכוח שכבר אפשר לתפוס, כמו הפרי החדש שאנו שמים בטנא, וממלא אותנו שמחה (התכונה הפנימית של הבינה). כעת לאחר שהדבר נקלט ומתיישב בתוכי, אני מסוגל וצריך לתת ממנו לאחרים, זו מצות בכורים. אחרי ההבנה, נולדים רגשות טובים ומתוקנים - יש תחושה של ה**תרוממות רוח** וכאן באה מצות **תרומה** (מלשון הרמה), להעניק לזולת מתוך רגש של חסד ורחמים. דבר זה שייך לספירת התפארת, שהפנימיות שלה היא מדת הרחמים. ולבסוף מגיע ה**מעשר** שמבטא את הנתנה בפועל, בעולם המעשה, "המעשה הוא העיקר" וכאן צריך לתת כמות מוגדרת ומשמעותית. דרגה זו שייכת לספירת המלכות, הספירה העשירית, המבטאת את המעשה בפועל.

אם כן, הסימן בראשי התבות "בַּתָּם" מתאים גם לתהליך הפנימי של סדר הספירות: בכורים-בינה, תרומה-תפארת, מעשר-מלכות.

יום שלישי - אמירה הודדית

"אֶת ה' הָאֱמַרְתָּ הַיּוֹם לְהָיִית לָךְ לְאֱלֹהִים... וְה' הָאֱמַרְתָּ הַיּוֹם לְהָיִית לּוֹ לְעַם סְגָלָה". בפירוש המלים "האמרת... האמירך" יש הרבה דעות בין המפרשים. יש אומרים שזה מלשון אמירה: "את ה' האמרת" פירושו שאנחנו, בני ישראל, גורמים לה' לומר. כך מפרש רבי יהודה הלוי (מובא באבן עזרא): "כי עשית הישר [הלכת בדרך הישר] עד שיאמר שהוא יהיה אלהיך". בכיוון הזה מבואר בחסידות שהמלה "היום"

ג "נעשה אדם" (האמירה של ה') ועוד "באו נשתחוה" (האמירה של האדם) = 1248. הערך הממוצע של כל תיבה הוא 312 = יב צירופי הוי' = חדש (האדם הוא בריאה חדשה). הערך הממוצע של כל אות = 78, רמז נוסף לשנת תשע"ח. 78 היינוג"פ הוי', השם היוצא מברכת כהנים שיש בה שלשה שמות הוי'.

אלפי לויים מתחילים בקול רם, ומיליונים עונים אחריהם שוב ושוב. המקום בין ההרים מהווה אולם קונצרטים ענק (עם אקוסטיקה מעולה), כאשר ההרים מחזירים בהד את כל מה שנאמר. "הַד הָרִים" מהדהד.

סוד ה'אמן', שנלמד מפרשה זו, הוא להוות מעין הַד של הברכה (וגם של הקללה, שבתוכה מתחבאת ברכה). הברכה היא השפעה מלמעלה למטה, "אור ישר" למציאות התחתונה מתוך מקור הברכה (לכרך כמו להבריק, לכופף כדי להשפיע). ועניית ה'אמן' היא "אור חוזר", בחזרה מהשומע, מתוך אמונה שלמה (אמן מלשון אמונה). "גדול העונה אמן יותר מן המברך", כי ההד החוזר מגיע למקום עמוק יותר ממקור הברכה הגלוי. מעמד הברית בשכם, בין גריזים ועיבל, ממשיך להדהד עד היום. הקולות הרועמים של ברכות וקללות ואמן נשמעים בנשמה שלנו המתעוררת לתשובה.

יום שישי – רק ברכות

בבית מדרשו של אדמו"ר הזקן, היה הוא בעצמו הקורא בתורה. פעם אחת, בשבת

כתוב "וענו כל העם ואמרו אמן", אח"כ כתוב "ואמר כל העם אמן", יחד = 1144 = הוי' פעמים מילוי הוי'. וענו כל העם ואמרו אמן, יחד עם יא פעמים ואמר כל העם אמן = 6174 = 14 פעמים אמת.

באורים יש פעמיים "בסתר", בראשון ובעשירי (כנגד כתר ומלכות), וכן כתוב בקללות בהמשך הפרשה "כי תאכלם בחסר כל בסתר". והנה האורים כתובים בפירוש בתורה והברכות הן בסתר (ומפורשות ע"י חז"ל), וכן הקללות בתוכה הן בגלוי והברכות גנוזות בתוכן בסתר. אך צריך להעמיק "בסתר" – להזהר מעבירות בסתר, להעמיק בבסתר של התורה, ואז מתגלות הברכות שבסתר.

הארור הראשון, "אשר יעשה פסל ומסכה... ושם בסתר", איסור עבודה זרה ופירש רשב"י בזה"ק דהיינו הגשמה-פסל בספירות העליונות כו'. והעשירי, "ארור מכה רעהו בסתר" ופירש רש"י על לשון הרע (ששקול כנגד ע"ז) וכאן מביא דרשת רבי משה הדרשן הנ"ל, "העשירי קדש להוי'". ושם בסתר מכה רעהו בסתר = 2016 = 7 פעמים רפח כו', חי אותיות כאשר ממוצע כל אות 112 = עיבל (הוי' אלהים, רחמים ודין).

ברכה גדולה. אדרבה, דווקא בתוך הקללה חביה ברכה גדולה יותר מהברכות הגלויות בתורה, דרגה גבוהה של טוב נסתר שקשה לקלוט אותו ולכן הוא מופיע בתחילה כדי וייסורים. בסופו של דבר, "שמחה פורצת גדר" - השמחה בהר עיבל פורצת את המגבלה של עולם הטבע ומאפשרת לו לקלוט את הברכה הגנוזה בתוך הקללה.¹

לעילי נשמת ר' נחמיה פרלמן ז"ל, איש הר עיבל

יום חמישי – הד הרים

"אֵלֶּה יַעֲמְדוּ לְבָרַךְ אֶת הָעָם עַל הַר גְּרִזִים בְּעַבְרָתְכֶם אֶת הַיְרֵדוֹ שְׁמֵעוֹן וְלִי וְיִהְיֶה וַיִּשְׁטַכֶּךְ וַיִּוֹסֵף וַיִּבְנֶימוּ. וְאֵלֶּה יַעֲמְדוּ עַל הַקְּלָלָה בְּהַר עֵיבֵל רְאוּבֵן גַּד וְאָשֵׁר וְזַבּוּלֹן דָּן וַנְּפַתְלִי וְעֵנִי הַלְוִיִּם וְאֶמְרוּ אֶל כָּל אִישׁ וַיִּשְׁרָאֵל קוֹל רָם. אַרְוֵר הָאִישׁ אֲשֶׁר יַעֲשֶׂה פֶסֶל וּמִסְכָּה... וְעֵנִי כָּל הָעָם וְאֶמְרוּ אָמֵן". למעשה, הסדר היה שתחילה אומרים 'ברוך' וכולם אומרים 'אמן', ושוב אומרים 'ארור' וכולם אומרים 'אמן', וכך שתיים עשרה פעמים.² זהו מעמד מיוחד של מקהלה אדירה:

ד המלים עיבל שמחה הן זוג מובהק, שכן הן משלימות ל-ל במשולש. ויחד עם המלה קללה – לה במשולש. אם נעשה סדרה מהמספרים עיבל קללה שמחה האיבר הבא יהיה = 676 = הוי' ברבע, רמז להוי' שמות הוי' בתוכה של כי תבוא כנודע.

ה רש"י כותב: "ראיתי ביסודו של רבי משה הדרשן י"א ארוים יש כאן כנגד י"א שבטים וכנגד שמעון לא כתב ארור לפי שלא היה בלבו לברכו לפני מותו כשברך שאר השבטים לך לא רצה לקלל", דהיינו י"א ארוים פרטיים מלבד האחרון "ארור אשר לא יקים את דברי התורה הזאת לעשות אותם" שהוא על כללות התורה. והנה פלא, שמעון הוא ראשון העומדים על הר גריזים לקבל את הברכות! ויש לומר שהוא כנגד הכלל בסוף, "ברוך אשר יקים את דברי התורה הזאת לעשות אותם ואמר כל העם אמן" = 7 פעמים תריג (כל המצוות "דברי התורה הזאת"), ראשי התבות עולים אמן והשאר 4200. הכל יחד, ברוך אשר יקים וגו' עם ארור אשר לא יקים וגו', עולה 28 פעמים שדי.

הכל הולך בזוגות, ברוך וארור ועל כל אחד אמן. אמן אמן = יעקב, יעקב הוא "עמוּדא דאמצעייתא" המתווך בין ימין ושמאל, בין גריזים לעיבל (והוא קנה את חלקת השדה בשכם, בין ההרים). ברוך האישי... אמן, ארור האישי... אמן = 1449 = 7 פעמים אור (ארור היינו אורות דתהו). פעם אחת

בפרשת שופטים. לפי זה, הפסוק של פרשת כי תבוא הוא "ואהבת לרעך כמוך" - החל ממתן בכורים לכהני ה' מתוך אהבה, ממשיך בידיו מעשרות הניתנים לכהן לוי וישראל, דרך "הד הרים" המחבר בין השבטים בהר גריזים לאלו בהר עיבל, ולבסוף המתקת הקללות והפיכתן לברכות על ידי אהבת ישראל ואחדות ישראל!

יום שבת – לב לדעת

"אַתֶּם יְרֵאִיתֶם אֶת כָּל אֲשֶׁר עָשָׂה ה' לְעֵינֵיכֶם בְּאֶרֶץ מִצְרַיִם לְפָרְעָה וּלְכָל עֲבָדָיו וּלְכָל אֶרְצוֹ... וְלֹא נָתַן ה' לָכֶם לֵב לְדַעַת וְעֵינַיִם לְרְאוֹת וְאֲזַנַיִם לְשִׁמֹּעַ עַד הַיּוֹם הַזֶּה". אומר משה רבינו לישראל ביום מותו: רק עכשיו, אחרי ארבעים שנה, אתם מבינים את הדעת האמיתית שאני מנחיל לכם, כדברי חז"ל שאין אדם עומד על דעת רבו עד ארבעים שנה.

ומהי אותה הדעת של משה? מפרש רש"י: "ולא נתן ה' לכם לב לדעת - להכיר את חסדי הקדוש ברוך הוא ולידבק בו".¹ יש כמובן את דעת משה בהשגות באלוקות, 'לעוף' בעולמות עליונים, אבל זה לא העיקר כאן אלא פשוט מאד **להכיר בחסדי ה'**. אומר משה: אני יודע שכל מה שקרה לנו ביציאת מצרים הכל חסדי ה' הגדולים (ושום דבר לא בכוחי), והנה גם אתם - אחרי ארבעים שנה, סוף סוף, מבינים את זה. להבין את חסדי ה' ומתוך כך להידבק בו. הכרת חסדי ה' והדבקות בו היא תכלית ההמתקה של פרשת כי תבוא, הפיכת כל הקללה לברכה גלויה.

פרשת כי תבוא, לא היה אדמו"ר הזקן בביתו ואדם אחר קרא בתורה. בנו של אדמו"ר הזקן - רבי דובער, "אדמו"ר האמצעי" - שהיה אז עוד לפני בר-מצוה, בשומעו את הקריאה נחלש ונפל למשכב מרוב עגמת נפש על הקללות שבתוכחה בפרשה זו. חולשתו היתה כה גדולה עד שביום הכיפורים שאחר-כך היה אביו מסופק האם יוכל לצום. שאלו את הנעה, הרי בכל שנה אתה שומע את הקריאה, ומה קרה דוקא השנה? השיב רבי דובער: בכל שנה אבא קורא ואז הפסוקים לא נשמעים קללות.

היכלת של אדמו"ר הזקן להמתיק את הקללות מגיעה ממשה רבינו (וצדיק אמיתי ממשיך את משה בדורו). משה אמר את הקללות מפי עצמו - כמו כל ספר דברים שהוא דברי משה לישראל - וודאי כוונתו היתה רק להיטיב לישראל, שהרי "משה רבינו אוהב ישראל היה". וכן אומרים חז"ל "הקל משה בקללותיו" ובכך הטמין בהם את שורש המתקת הקללה והפיכתה לברכה. אבל לא כל אחד יכול להבחין בהמתקה הזו, אלא מישהו כמו אדמו"ר האמצעי שגם הוא חדור אהבת ישראל ובשמיעתו הפנימית הוא מזהה את הברכה.

בפרשה הקודמת קראנו "ולא אבה ה' אלהיך לשמוע אל בלעם ויהפך ה' אלהיך לך את הקללה לברכה כי אהבך ה' אלהיך" - אדמו"ר האמצעי קיים בעצמו "ולא אבה... לשמוע אל בלעם.. כי אהבך", הוא לא יכול לשמוע קללות על עם ישראל, ואדמו"ר הזקן קיים בעצמו "ויהפוך... את הקללה לברכה כי אהבך".

והנה הרה"ק רבי זושא פירש את המלה

תשובה כרומזת בראשי תבות לחמשה פסוקים עיקריים: "תמים תהיה עם הוי' אלהיך", "שויתי הוי' לנגדי תמיד", "ואהבת לרעך כמוך", "בכל דרכיך דעהו", "הצנע לכת עם אלהיך". חמשה אלו מקבילים לפרשות שקוראים בחודש אלול ושבת תשובה, החל מ"תמים תהיה" שכתוב

1 יש כאן תנועה מאהבה לאחדות, בחינת עולם העקודים, ששם 'מחוסנים' מכל רע, והכל הופך לטוב הנראה והנגלה, וד"ל.

2 ולא נתן הוי' לכם לב לדעת, להכיר את חסדי הקדוש ברוך הוא ולידבק בו = 2752 = 32, לב, פעמים אלהים - לב שמות אלהים במעשה בראשית עד "וירא אלהים את כל אשר עשה והנה טוב מאד". אלהים שבתוכנו ("אני אמרתי אלהים אתם") מכיר את חסדי הקב"ה (שם הוי' שמעל לטבע)!

ביאורים בפרקי אבות

פרק ג משנה א

עֲקֵבִיא בֶן מְהֻלְלָאֵל אוֹמֵר: הִסְתַּפַּל בְּשִׁלְשָׁה דְבָרִים וְאִין אַתָּה בָּא לְיַד עֵבְרָה. דַּע מַאִין פְּאַתָּה, וְלֹאן אַתָּה הוֹלֵךְ וְלִפְנֵי מִי אַתָּה עֵתִיד לִיתְּן דִּין וְחֻשְׁבוֹן. מַאִין פְּאַתָּה? מְטִיפָה סְרוּחָה. וְלֹאן אַתָּה הוֹלֵךְ? לְמִקּוּם עֶפְרָרְמָה וְתוֹלְעָה. וְלִפְנֵי מִי אַתָּה עֵתִיד לִיתְּן דִּין וְחֻשְׁבוֹן? לִפְנֵי מְלָךְ מְלָכֵי הַמְּלָכִים, הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא.

עבודת העקבים

הסתכל בשלשה דברים ואין אתה בא

לידי עברה. מילים אלו זהות בדיוק^א למילותיו של רבי בתחילת פרק ב': "רבי אומר הסתכל בשלשה דברים ואין אתה בא לידי עבירה". ההבדל הוא בפירוט שלשת הדברים: לדברי עקביא במשנתנו הם "מאין באת, ולאן אתה הולך, ולפני מי אתה עתיד ליתן דין וחשבון", ולרבי - "עין רואה, ואוזן שומעת, וכל מעשיך בספר נכתבים".

בתמצית: רבי מדבר על הקב"ה, ועקביא בן מהללאל מדבר על האדם. רבי פותח ב"דע מה למעלה ממך", עוד לפני שלשת הפרטים - אל תסתכל על עצמך אלא למעלה אל ה', ואחר כך מגיעים הפרטים (בדרך של "כלל ופרט"), "עין רואה ואוזן שומעת וכל מעשיך בספר נכתבים" הכל אצל ה'. ואילו עקביא מדריך להתבונן באדם (כמו מי שעומד מול מראה) "מאין באת... ולאן אתה הולך... ולפני מי אתה עתיד לתן דין וחשבון [אמנם זהו לפני ה', אבל הדגש הוא על 'אתה']".

למעשה, במשנת עקביא בן מהללאל רמוזה גם המשנה של רבי: "מאין באת" רומז לדברי רבי, כי אמנם גוף האדם בא מטיפה סרוחה אבל נשמתו באה מהמקור העליון ושם ברור כי "עין רואה ואוזן שומעת". ההמשך "ולאן אתה הולך..." אלו דברי עקביא עצמו, המדבר על אפסות הגוף, ואילו הסיים "ולפני מי אתה עתיד ליתן דין וחשבון..." מתייחס הן לנשמה והן לגוף, ששניהם יחד נותנים את הדין^ב.

הראש והעקב

עקביא בן מהללאל רומז לעקב, המקום הנמוך והשפל באדם. עבודת העקביים היא להתבונן בשפלות האדם, שמגיע מטיפה סרוחה והולך למקום עפר רימה ותולעה, כמו שלומדים בהמשך פרקי אבות "מאד מאד הוי שפל רוח שתקות אנוש [סוף האדם] רימה"^ב. העקב הוא גם כינוי לסוף התהליך, המוות (כמו "עקבתא דמשיחא" בסוף הגלות). לא לחינם נוהגים לומר את משנת עקביא בן מהללאל בזמן לווית המת לקבורה.

לעומת זאת, רבי הוא "ראש בני ישראל" והוא מלמד להביט למעלה, מעל הראש, ללכת בכיוון הנשמה שהיא מן העליונים. זו התבוננות ב"רוממות אל"^ג. אכן, גם עקביא בן מהללאל מגיע לרוממות אל, כפי שרומז השם **מהללאל**

ב ראה סנהדרין צא, א-ב.

ג אבות ד, ט.

ד לשון הכתוב תהלים קמט, ו.

א לפי גרסת אדמו"ר הזקן בסדוה. לגרסאות אחרות יש שינויים קלים.

מעשיך בספר נכתבים" - על ידי רוממות אל מגיעים עד לספר הזכרונות של ה'. אך במשנת עקביא החלק השלישי הוא "לפני מי אתה עתיד ליתן דין וחשבון? לפני מלך מלכי המלכים הקדוש ברוך הוא" - מתוך שפלות האדם מגיעים עד לקדוש ברוך הוא בכבודו ובעצמו.

רמזים

ראינו שרבי מדבר על רוממות אל ועקביא על שפלות האדם. והנה **רבי רוממות אל עקביא בן מהלאל שפלות האדם = 1984 = 8** פעמים **אברהם** (וכיון שיש כאן 8 מלים זהו הערך הממוצע של כל מלה).

כלומר, עבודתו המיוחדת של אברהם אבינו היא אהבה ("אברהם אהבי"), הבאה מתוך התבוננות ברוממות אל, אולם בעקידת יצחק התגלתה גם מדת היראה של אברהם (התכללות יצחק באברהם). "עתה ידעתי כי ירא אלהים אתה", הבאה בעיקר מתוך שפלות האדם (שאינו יכול להבין את הציווי ובכל זאת עומד בנסיון ועושה). והנה בשיא העקדה ה' קורא לאברהם "אברהם אברהם" - כפילות של אהבה ויראה (אברהם האוהב ואברהם הירא). ועוד, **אברהם = 8 פעמים אל**, רמז להתבוננות ברוממות אל (ושם מהלאל).

(מהלל את הא-ל), אלא שהוא מתחיל בשפלות האדם.

והנה, פעם התדיינו ביניהם האחים הקדושים רבי זושא מאניפולי ורבי אלימלך מליז'ענסק איזו עבודה גדולה וממנה צריך להתחיל: האחד טען כי צריך להתחיל בהכרה בשפלות האדם ולהתרום ממנה להתבונן ברוממות אל, והשני סבר ההיפך - להתחיל מרוממות האל וממנה תיגזר שפלות האדם. הלכו ושאלו את רבם הגדול, הרב המגיד ממזריטש. ענה להם המגיד: שניכם צודקים. בזמנים עברו, כשהאנשים היו חזקים והיה להם כח לעבודה קשה, הם התחילו משפלות האדם ועברו ממנה לרוממות האל, אבל היום בגלל חלישות הדורות, העבודה הנכונה היא רוממות ה' שממנה נגזרת שפלות האדם.

אכן המשניות מסודרות כדברי המגיד לאחים הקדושים: קודם כל לומדים את פרק ב' ושם נפגשים עם רוממות אל, דברי רבי "דע מה למעלה ממך", ואחר כך ממשיכים לפרק ג' עם משנת עקביא על שפלות האדם.

אמנם, אע"פ שתחילת העבודה היא ברוממות אל, העבודה במשנתנו של שפלות האדם 'נוגעת' במקום גבוה יותר כביכול אצל ה' יתברך. במשנת רבי החלק השלישי הוא "כל

מענות ותשובות

התפרסמו כנגדו תלונות על התנהגות לא נאותה - לא משהו פלילי, אך משהו לא ראוי (בוודאי לא בעיניים של יהודי ירא שמים). הוא הודה במעשים, התנצל ואף לקח אחריות. אני מתלבט אם ראוי לנתק עמו את הקשר לחלוטין, או לנקוט בקו של "מודה ועוזב ירוחם" (והשיקולים רבים לכאן ולכאן). אשמח לעצת הרב.

מענה:

ככלל, תהליך גמילה מסם נבחן בשנה שהאדם נקי כו'. כדאי להשהות את הקשר הפורמלי (אפשר להיות בקשר בצורה לא פורמלית) עד סוף שנה כאשר אין יותר תלונות עליו והענין קצת שקע. בינתיים תתקדם בעבודה ללא הקשר הפורמלי (אבל, שוב, לשמור על ידידות, תמיכה בתשובה שלו - אין דבר העומד בפני התשובה, ומתוך הרגשה שעל כולנו לחזור בתשובה...).

שאלה:

ברוך ה' באתי בקשרי השידוכין. אשמח לברכת הרב ולהנחיה במה כדאי להשקיע בתקופה שעד החתונה - כדי לעבור אותה בשמחה ובלי לחץ... ועל מה חשוב לשים דגש בבית שנקים בע"ה.

מענה:

מזל טוב! תזכו להקים בית נאמן בישראל בנין עדי עד באהבה ואחווה שלום ורעות. בתקופה לפני החתונה צריך לשקוע כמה שיותר בתורה ועבודת ה' בתפלה (לבקש מה'

ברכת הרב לבנות ביה"ס
'יעלת חן' בירושלים
לרגל התחלת הלימודים:

לצוות ולתלמידות של בית הספר יעלת חן ה' עליהם יחיו,
ברכה להתחלת שנת הלימודים בשמחה ובתענוג ורוחנ: שמחה-תענוג = אמת-אמת - משה אמת ותורתו אמת. ההתקשרות לאמת היא מקור השמחה בה' והתענוג על ה'.
ברכת כתיבה וחתימה טובה לשנה טובה ומתוקה!

שאלה:

בגליון 'ואביטה' לפרשת כי תצא נכתב בשם הרב שהרבי אומר שבדורנו כל אחד יכול להיות רבי. מה כוונת הרבי במלים אלו? (הרי ברור שאין הכוונה "רבי" בחיצוניות וכו', אלא דבר פנימי יותר)

מענה:

הרבי השתמש בביטוי אדמו"ה כלומר מנהיג קהילה (כל שכן מ"חסידי עושה סביבה") בדרך החסידות, מעורר רחמים רבים על בני ישראל וכו'.

שאלה:

אני לומד באוניברסיטה בחו"ל ויש לי אפשרות לצרף כמנחה נוסף לעבודת הדוקטורט שלי פרופסור מאד בכיר בתחומי - הוא מוכן ומעונין, ומשיחה עמו התברר לי שתהיה לו תרומה מכרעת לדוקטורט. דא עקא שלפני כמה חדשים

לאור הדיבורים של הרב על 'המהפכה הרביעית'!

מענה:

דעתנו היא שכל לימוד שהוא על מנת לקרב את האינטו-יהודי לאמונה בה' אחד ובתורתו ולקרב אותו לעם ישראל - "בני בכרי ישראל" - מותר ומצוה, בפרט בדורנו. כמו שאמר משיח לבעל שם טוב בעליית הנשמה המפורסמת "יפוצו מעינותיך חוצה" ועל זה בא הפירוש "חוצה" אשר אין חוצה יותר ממנו", והיינו רמז שדוקא לאינם-יהודים (שאם לא כן יש עוד חוצה יותר).

שאלה:

אני נמצא בקשר עם קבוצה של בני נח רוסיים ועלתה אצלם השאלה באיזו שפה עליהם להתפלל לה! יש כאלה המרגישים צורך להתפלל דווקא בלשון הקדש ויש כאלה שבשפתם המדוברת. אציין כי תרגום התפילות הקיים ברוסית, מאוד מזכיר בסגנון תפילות נוצריות, ולדעתי יש בזה טעם לפגם.

לסיכום, באיזו שפה נכון לבני נח להתפלל לכתחילה? והאם יש איסור שהם יתפללו בלשון הקדש?

מענה:

צריך להתפלל מהלב (זה עיקר התפלה, לא מהסידור) בשפה שמבינים. לעניות דעתי אין שום בעיה להתפלל בלשון הקדש אם מבינים. כידוע, אנו מחפשים ניצוצות בין בני נח שרוצים באמת להתקרב לגמרי כו', להם ודאי טוב ללמוד לשון הקדש.

שיתקיים בך-בכם "מצא אשה מצא טוב ויפק רצון מה'" (הטוב), הכל מתוך שמחה ובטחון. כדאי ללמוד את השיעורים על אמונה ובטחון חוץ משאר הלימודים הנצרכים לפני החתונה. שהבית שלכם יהיה בית של שליחות לעם ישראל, מקדש מעט שבו מגדלים תורה ותפלה וגמ"ח. תבשר תמיד בשורות טובות וכתובה וחתימה טובה לשנה טובה ומתוקה.

שאלה:

יש לי בעיה, יש לי תאוה לתורות ומאמרים בחסידות אבל לניגונים וסיפורים פחות... איך יוצרים רצון לזה?

מענה:

פשוט לשמוע ניגונים חסידיים טובים ולקרוא מדי פעם סיפורי צדיקים (תקרא כל שבוע את הסיפור שב'אביטה'), כמו בסעודת מלה מלכה.

שאלה:

האם זה טוב שבנות מקימות גבעה בארץ ישראל, האם זו באמת מצוות ישוב הארץ?

מענה:

הקמת גבעות זה תפקיד של בנינים (גם אצל בנינים יש דין קדימה ללימוד תורה עד לאחר הנישואין, קל וחומר לבנות).

שאלה:

אנו מפעילים מרכז הפצת יהדות שנמצא בקשר גם עם אינם-יהודים. ראינו דעות שונות בהלכה מה צריך ומותר ללמד גוים ובמה יש איסור. נשמח לחוות דעת הרב,

ואלהים צבאות בהוד), כלומר שיש התכללות מלאה, גלויה, ביניהם (וממילא גם עם כליה אחת אפשר להעמיד צבאות).

שאלה:

שלום הרב.

אני לומד בישיבה אך מרגיש שלא מספיק עושה דברים במציאות, אני חושב שאם אעבוד בחצי משרה אוכל לעשות עם הכסף דברים מועילים (בהחזקת הארץ וב'מבצעים' בלימוד תורה).

האם נכון שבתור בן ישיבה אעבוד על חשבון חלק מזמן הלימוד בישיבה בתנאי שאעשה לעצמי סייגים בעניין כדי שלא תתפזר דעתי בלימוד?

מענה:

לא כדאי לבן ישיבה לעבוד, צריך להשקיע בלימוד בראש נקי וללמוד במקום (בחלק בתורה) שלבו חפץ (דברים שאתה אוהב ללמוד באותם סדרים בישיבה שאפשר ללמוד מה שרוצים).

שאלה:

לפני כחודשיים תרמתי כליה דרך עמותת 'מתנת חיים'. ראיתי ב'אידרא זוטא' וברמ"ק על הזוהר שמסבירים את נצרכותן של שתי הכליות - נצח והוד - והאיזון ביניהן בכדי ליצור ייחוד פורה המעמיד תולדות - צבאות (השם הקדש ששייך לנצח ולהוד יחד). רציתי לשאול מהי המשמעות הרוחנית של היותי בעל כליה אחת לעניין פריה ורביה ברוחניות, ובכלל, מהו תפקיד הכליות בהולדה (שהרי ע"פ הרפואה היום לא ידוע על כל קשר בין הכליות לזרע)?

מענה:

ידוע שהחסידות מפשיטה את משל הגוף של הספירות העליונות לטובת משל הנפש. וכמו גם שבגשמיות עוור מוליד וולד שלם היות שכח הראיה נמצא אצלו בפנימיות, כך לגבי הכליות, נצח והוד, ותפקידם - הרוחני - ביצירת הזרע, היינו כחות הבטחון והתמימות בנפש, הולך בתום [הוד] ילך בטח [נצח]. ומה עוד שהשם המשותף צבאות נמצא גם בכל אחד משתי הספירות נצח והוד לחוד (הוי' צבאות בנצח

סיפור חסידי ח"י אלול

כחו של שטיבל חסידי

ח"י באלול הוא יום ההולדת של "שני המאורות הגדולים", מורנו רבי ישראל בעל שם טוב ואדמו"ר הזקן, רבי שניאור זלמן מליאדי. הבעל שם טוב אמר על עצמו שבא לעולם כדי להכניס חיות בח"י אלול – בעבודת התשובה של היהודי. עד זמנו של הבעל שם טוב הצטיירה עבודת התשובה כדבר קודר המלווה בעצבות בתעניות ובסיגופים. חידושה של תורת החסידות היא שעל עבודת התשובה המתמדת שלנו להעשות בחיות ומתוך שמחה על האפשרות של כל יהודי להתקרב לקב"ה. בסיפור הבא מלמד אותנו אדמו"ר הזקן את יוקר התשובה אצל הקב"ה אפילו שלא נעשית באופן שלם.

ידוע שלרבי יש בכל מרכז של חסידים, כל עיירה, כל קהילה של חסידים, צדקה מיוחדת להחזיק את בית הרב – כספי מעמד ('מעמד געלט'). יש כל מיני סוגים של קופות צדקה, אבל זו קופה מיוחדת שלתרומה אליה זו זכות מיוחדת, כי היא מיועדת להחזיק את הרבי בעצמו, משם הפרנסה של הרבי ובני ביתו. כמובן שאם מגיע לרבי המון כסף הוא לא לוקח לעצמו, אבל הכסף שם שייך לו, הוא עושה בו כראות עיניו. לכן 'מעמד געלט' זו הצדקה הכי יקרה אצל החסיד.

איך החסידים נותנים את הכסף לרבי? בכל שנה כל החסידים בכל קהילה היו מעבירים את דמי המעמד שלהם לאחד מזקני החסידים. אותו זקן היה נוסע לרבי כל שנה ומביא לו רשימה שהכין עם שמות

כל התורמים והמשפחות שלהם וכמה שתרמו. כך היה נהוג. שנה אחת בא הגבאי לאדמו"ר הזקן עם רשימת התורמים. הרבי, שזוכר את הכל, מסתכל ואומר שיש תורם אחד שחסר כאן. יש אלפי ורבבות חסידים, אבל הרבי זוכר כל אחד בפני עצמו, כמובן, ואומר שחסר כאן מישהו – מה איתו? לא נעים לגבאי, אבל הוא אומר לרבי – צר לי לספר, אבל אותו אחד ר"ל ירד מהדרך. פשוט, הוא עזב את החסידות, והוא כבר לא מקיים מצוות, הוא עושה ההיפך ממצוות. לכן, אחרי שהיהודי הזה התקלקל, הרחקנו אותו מהמנין הפנימי – מהחברים הפנימיים – לכן הוא גם לא מתפלל יותר במנין שלנו, וגם כמובן שלא לקחנו ממנו את המעמד, מכיון שהוא בחוץ. אותו גבאי הוא לא סתם אחד, הוא אחד מזקני החסידים של אדמו"ר הזקן – הם לא פעלו מתוך הרגש, אלא לפי השכל שלהם. אדמו"ר הזקן נעשה מאד רציני, ואומר לו: אתה לא יכול לשער לעצמך מה עושה לנשמה ההמצאות שלה ב-ד אמות של שטיבל החסידים. אבל זה עדיין לא עיקר הווארט, העיקר – אתה לא יכול לשער לעצמך כמה נחת רוח יש למעלה כשיהודי עושה עבירה אחת פחות. זה עיקר הווארט. הרבי לא אמר 'תחזיר אותו בתשובה', אלא שלא נכון שהרחקתם אותו, כי אף שירד מהדרך ועושה עבירות, אבל אם ישאר במנין כולי האי ואולי שיעשה עבירה אחת פחות, ואין לכם דעת לשער כמה נחת רוח יש למעלה לקב"ה כשיהודי עושה עבירה אחת פחות.

לקב"ה. שוב, לפי פשטות ספר התניא, וגם לפי הלכות תשובה של הרמב"ם, אחד שעושה תשובה ונופל לחטא שוב, לא באמת עשה תשובה. אי אפשר להעיד שלא ישוב לחטא עוד, כי הוא נופל, אבל אומר אדמו"ר האמצעי שאף על פי כן יש מכך נחת רוח גדולה לה: הווארט כאן הרבה יותר חזק, אפילו ממה שכותב אדמו"ר האמצעי - מדובר ביהודי שלא חושב לעשות תשובה בכלל (לפחות לא באופן מודע), אבל כאשר שומרים עליו, שהחסידים מזמינים אותו לאיזו התוועדות ובאותו זמן עושה עבירה אחת פחות (שהיה עושה אם היה בחוץ), אי אפשר לשער את גודל נחת הרוח שנגרמת מכך בשמים. אם כן, יש כאן שלש מדרגות בפנימיות אמא, ששם סוד התשובה. תשובה כפשוטה - שלא יחזור לחטא. תשובה עליה מדבר אדמו"ר האמצעי - שמנסה להתחזק שוב ושוב, אבל נופל. והתשובה שמלמד אותנו כאן אדמו"ר הזקן - שאפילו עבירה אחת פחות, גורם נחת רוח בלתי משוערת לקב"ה.

חיצוניות ופנימיות אמא ביחס לחוטא

אדמו"ר הזקן לימד כאן דרך בתשובה, שאיננה תשובה מפורשת. על ספירת הבינה כתוב ש"מינה דינין מתערין" - החסידים הרחיקו את היהודי מצד חיצוניות הבינה, מצד ה"מינה דינין מתערין". אבל מה שאדמו"ר הזקן אמר - שאינך יכול לשער לעצמך גודל הנח"ר מזה שיהודי עושה עבירה אחת פחות - נובע מפנימיות אמא, שם יש המתקת הדינים בשרשם. ולכן צריך לקרב את היהודי הזה.

נחת הרוח גם ממדרגות פחותות מתשובה אמיתית

באגרת התשובה בתניא משמע שגדר בעל תשובה הוא שלא יחזור שוב לעבירה, ואם לאו - זו לא תשובה. אצל אדמו"ר האמצעי, בדרך חיים, כתוב שגם יהודי שמתחזק בתשובה אבל לא מצליח לגמרי - כל פעם יש לו נפילה, אבל "שבע יפול צדיק וקם", "ועמך כלם צדיקים", "כי נפלתי קמתי" - הדבר גורם לנחת רוח עצומה

ברכות בחשבון

מתמטיקה בפרשת השבוע

השם

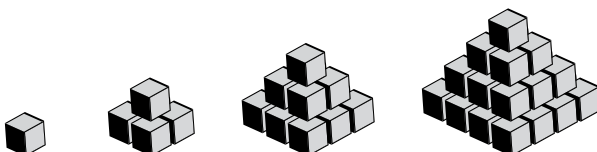
פרשת כי תבוא כוללת תוכחה ארוכה (54 פסוקים שבהם 98 קללות, לעומת 49 קללות בתוכחה שבפרשת בחוקותי – יחס של שלם וחצי) בה מוכיח משה רבינו את בני ישראל ערב כניסתם לארץ. תוך כדי התוכחה מופיע הפסוק,

אם לא תשמר לעשות את כל דברי התורה הזאת הקתבים בספר הזה ליראה את השם הנקבד והנורא הזה את הוי' אלהיך:

אחת התופעות המעניינות והחשובות בפסוק זה הוא הופעת הכינוי "השם" לקב"ה. כינוי זה מופיע רק עוד פעם אחת בתנ"ך (ושם הוא מכוון כנגד שם המיוחד, שם הוי' ב"ה): 'ויקב בן האשה הישראלי את השם ויקלל...' (ויקרא כד, יא). והנה, בשתי הפעמים, הכינוי "השם" בא בהקשר של קללה. בפעם הראשונה, בפרשת המקלל, כתוב "השם" סתם. אבל כאן, הוא בא עם תואר מיוחד מאד, "הנקבד והנורא הזה".

נתבונן בפסוק זה. "ליראה את השם הנקבד והנורא הזה" שווה "ברוך שם כבוד מלכותו לעולם ועד". פסוק זה המופיע בתפלה לאחר "שמע ישראל" נחשב לפסוק "יחודא תתאה" (זוהר ח"א יח, ב, ובאריכות בתניא, שער היחוד והאמונה פרק ז), יחוד השי"ת שלמעלה מזמן ומקום בתוך הזמן והמקום. גם הוא עוסק בשמו של הקב"ה בעזרת הכינוי "שם" וביחד עם "כבוד" – "שם כבוד מלכותו". בשני הביטויים ו מלים וכד אותיות (ושניהם עולים ז פעמים צדק, מלכותא קדישא). מהשוויון הערכי שבין שני הביטויים אנו למדים שהיחודא תתאה שב"ברוך שם וכו'" ענינו "ליראה את השם". לימוד זה מתרץ את הקושיא המובאת פעמים רבות בתורת החסידות, כיצד באים מאחדות ה' לאהבת ה' (שכן, בתורה הפסוק "ואהבת את הוי' אלקיך" מופיע מיד אחרי "שמע ישראל... הוי' אחד"). אלא שההרגש (שמע) באחדות ה' מביאה את האדם ליראה מה', כלומר להתבטל לפני ה', ומשם אפשר לבוא לאהבה עזה של "ואהבת... בכל מאדך" שלפי חז"ל היינו דווקא כאשר "עושים רצונו של מקום".

ערך הפסוק כולו שווה 6201. מספר זה הוא הפירמידה הריבועית של 26, דהיינו סכום כל הרבועים מ: 1^2 עד 26^2 , וכמובן ש-26 הוא שם הוי', השם הנכבד והנורא. בעבר (גליון פרשת בלק) הצגנו את הפירמידה הריבועית המבוססת על המספרים הרבועים: 1, 4, 9, 16 וכו' (סדרה A000290 ב-oeis). כשאנו שמים את הריבועים זה על גבי זה ברבדים, מתקבלת הפירמידה הריבועית. לפנינו, ארבע הפירמידות הריבועיות הראשונות:

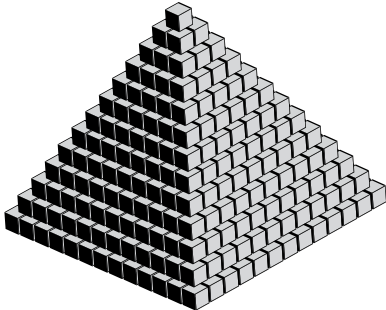

בפירמידה הראשונה (השמאלית הקיצונית) קוביה אחת בלבד שכן יש בה רק את הריבוע הראשון: $1 = 1^2$. לימינה הפירמידה הריבועית השניה ובה 5 קוביות שכן, $5 = 1^2 + 2^2$. בשלישית, 14

קוביות שכן, $1^2 + 2^2 + 3^2 = 14$. ברביעית, 30 קוביות שכן, $1^2 + 2^2 + 3^2 + 4^2 = 30$, וכן הלאה. הנוסחה

של הפירמידה הריבועית היא: $\sum_{k=1}^n k^2 = \frac{n(n+1)(2n+1)}{6}$. ראינו גם שכמו שאר

הסדרות המתמטיות, גם סדרת הפירמידות הריבועיות מתועדת היטב במתמטיקה (סדרה מספר A000330). הפירמידה הריבועית של 13 (**אחד**) שווה 819 (**אחדות פשוטה כו'**). יוצא אם כן ש-6201 שווה 819 (13 הרבועים הראשונים) ועוד 5382 (סכום 13 הרבועים הבאים). 5382 שווה **אור** (וכן, **אין סוף**) פעמים **הוי'**.

פירמידה ריבועית ובה 819 קוביות ב-13 רבדים

6201, ערך הפסוק כולו, שווה 13 (**אחד**) פעמים 477 ("**בעתה** אחישנה") שבתוך הפסוק עצמו הוא ערך המלה **הַקְּתָבִים** (יוצא שערך כל הפסוק שווה 13 פעמים **הַקְּתָבִים**, רמז לייג מדות הרחמים **הַקְּתָבִים** בתורה הזאת).

מבנה וצורת הפסוק

נתבונן כעת במבנה הפסוק. בפסוק 21 תבות ו-78 אותיות שהם $\Delta 6$ ו- $\Delta 12$, בהתאמה (ובין השורשים כמובן יחס של שלם וחצי). נשים לב גם שהאות הראשונה והאחרונה בפסוק הן **א...ך** (כמו בעשרת הדברות, והסימן: "**אך** טוב לישראל") וערכן 21, יחס עצמי למספר המלים בפסוק. 78 שווה **ג** פעמים **הוי'**, כפולה הרומזת לשם של **יב** אותיות (היוצא מ**ג** האזכרות של **הוי'** בברכת כהנים; קדושין עא, א).

נצייר את האותיות כמשולש של 12:

א
 ל ם
 א ת ש
 מ ר ל ע
 ש ו ת א ת
 כ ל ד ב ר י
 ה ת ו ר ה ה ז
 א ת ה כ ת ב י ם
 ס ס פ ר ה ז ה ל י
 ר א ה א ת ה ש ם ה נ
 כ ב ד ו ה נ ו א א ה ז
 ה א ת י ה ו ה א ל ה י ך

האותיות בפנות הן **אהכ** שעולות 26, שם **הוי'** (**אהכ** במספר קדמי שווה 91, שילוב שני השמות **הוי'** ו**אדני'**). במשולש הפנימי של הצורה שש האותיות **רכתרהז** שערך 832 או **לב**

(כבוד) פעמים הוי'. שש אותיות המשולש הפנימי מצטרפות לביטוי "רוז הכתר", וכך 832 עולה גם ארץ ישראל הידועה כסוד "אור (רוז) הכתר".

עוד בצורת המשולש: סכום האותיות בשורות הראשונה, הרביעית, השביעית והעשירית (כל שורה שלישית) עולה 1976 שהוא עבד פעמים הוי' (רמז ל"משה עבד הוי'"). שאר האותיות עולות 4225 שהוא אדני ברבוע.

בפסוק, "התורה הזאת... השם... הָזָה" עולה 1391 שהוא 13 פעמים 107 (שווה אנכי הוי', ובהשאלה מלשון הפסוק שווה הוי' הנכבד). ללא המלים הללו, שאר תבות הפסוק עולות 4810 שהוא הוי' פעמים 185 (ששווה גם 5 פעמים 37 וכן, בהקשר לחודש אלול, "אני לדודי ודודי לי"). שני הנושאים בביטוי זה, התורה השם עולים ביחד 961 או, איל ברבוע.

והנה, 21 המלים בפסוק מתחלקות כך: עד לתבת "הָזָה" הראשונה ("הַכְּתָבִים בְּסֵפֶר הָזָה"), שבה האתנחתא, 12 מלים, ועד לתבת "הָזָה" השנייה ("וְהַנּוֹרָא הָזָה"), שבה זקף קטן (מפסיק משני) עוד 6 מלים, ובסוף, "אֵת הוּי' אֶלְהֵיךְ" – 3 מלים. אם כן, המלים יוצרות סדרה גיאומטרית שבו כל אבר כפול 2 מהאבר הקודם: 3, 6, 12. המספר הבא בסדרה יהיה 24 הרומז ל-24 האותיות שבביטוי "לִירָאָה אֵת הַשֵּׁם הַנִּכְבָּד וְהַנּוֹרָא הָזָה" וכנגד 24 האותיות שב"ברוך שם כבוד מלכותו לעולם ועד" וכפי שראינו לעיל. ועוד, הפסוק מתחיל במלים "אם לא" וזוהי ההופעה ה-24 של ביטוי זה בתורה! ערך הביטוי אם לא הוא 72 או, 3 פעמים 24.

להפוך את הקללה לברכה

ידוע שלמרות שעל פי פשט התוכחה כוללת דברים קשים וקללות על עם ישראל ח"ו, גדולי החסידות כמו אדמו"ר הזקן גילו שפנימיות הפסוקים מכוונת לברכה. בכלל, ענינה של פנימיות התורה לגלות את הטוב הגנוז במציאות, אפילו זו שעל פניה נראית קשה ורעה, ועל אחת כמה וכמה בתורה עליה נאמר "כי לקח טוב נתתי לכם". כך מספרת הגמרא שרבי שמעון בר יוחאי (מקור הזוהר הקדוש) שלח פעם את בנו רבי אלעזר שיקבל ברכה מרבי יונתן בן עסמי רבי יהודה בן גרים (מו"ק ט, ב) ותחת לברכו, נדמה היה לרבי אלעזר שהם קיללו אותו. כשחזר לאביו, רבי שמעון גלה לבנו מה הם באמת התכוונו ובכך הפך את כל הקללות לברכות. גם בפסוקו רמז נאה כיצד ניתן להפוך את הקללות לברכות.

נתבונן בביטוי, "לִירָאָה אֵת הַשֵּׁם הַנִּכְבָּד וְהַנּוֹרָא הָזָה אֵת הוּי' אֶלְהֵיךְ" – יש כאן 9 תבות (כנ"ל). הדילוג הראשון של 5 תבות, לִירָאָה הַשֵּׁם וְהַנּוֹרָא אֵת אֶלְהֵיךְ ערכו 1326 שהוא $\Delta 51$ או, 13 פעמים אמונה. הדילוג המשלים של 4 תבות אֵת הַנִּכְבָּד הָזָה הוּי' ערכו 525 שהוא 7 פעמים בטחון. בתורה אנו מוצאים דוגמאות רבות של כפולות של 13 ו-7 המשלימות זו את זו כאשר הכפולה של 13 מבטאת ענין זכרי והכפולה של 7 ענין נקבי. והנה, לבד מהדילוג הראשון שערכו 1326 (והוא כפולה של 13 פעמים אמונה, כנ"ל), שאר כל הפסוק ערכו 4875 שהוא 65 (אדניי) פעמים בטחון, כאשר ה-65 פעמים בטחון הנ"ל מתחלקות ל-7 פעמים בטחון בדילוג השני ועוד חן פעמים בטחון (של 12 התבות הראשונות של הפסוק עד לאתנחתא כנ"ל). יוצא, שהפסוק כולו אומר אמונה בטחון, שבשתי כוחות הנפש הללו תלוי תקון כל התוכחה והפיכת כל הקללות לברכות (כמבואר באריכות בסדרת השיעורים על אמונה ובטחון של שנה זו).

מִן הַפְּסָחִים

ביאור במשנה הראשונה בפסחים

אך כדי ללמד דרך ארץ נקט דרך ארוכה). ממשכה הגמרא: "וכל היכא דכי הדדי ניהו משתעי בלשון כבוד...". כאן בא "לשון כבוד" במקום "לשון נקיה" (לכבד את הבית היינו לנקות את הבית).

ארבעה מימרות בסוד הוי'

נמצא שמסכת פסחים פותחת עם ארבעה מאמרי "לעולם... אדם..." (אחד בתחלת הסוגיא ושלושה, בהקשר אחד, בהמשך): "לעולם יכנס אדם בכי טוב ויצא בכי טוב", "לעולם אל יוציא אדם דבר מגונה מפיו", "לעולם יספר אדם בלשון נקיה", "לעולם ישנה אדם לתלמידו דרך קצרה". והם כנגד י-ה-ו-ה מלמטה למעלה:

סכנת הלילה, "פחד לילה", במלכות:

"דבר מגונה" במדות (המוציא דבר מגונה מפיו סימן שהוא בעל מדות מגונות ומעשים מגונים, כנגד עיקרי המדות, חג"ת, וענפיהן, נה"י, כדמוכח מהמעשים שמביאה הגמרא בדף ג, ב): "לשון נקיה" בבינה (טהרה ונקיות בבינה כנודע, מתאים לדבי רבי ישמעאל, ישמעאל לשון שמיעה בבינה וכן דבי, בית, בבינה);

תלמוד תורה ("אורייתא מחכמה נפקת") בדרך קצרה בחכמה (סוד ה-י של שם הוי', נקודה מצירת, נקודת אור המתלבשת ב"אותיות קצרות", מתאים לרבי מאיר שמאיר עיני חכמים בהלכה. בחכמה, דרגת רבי מאיר, אין פגם בלשון מגונה כאשר הוא לתועלת הלימוד והזכרון. הרי חכמה היא למעלה משבירה שמשם ס"ג שבבינה והיא רואה את המהות של כל דבר באשר הוא ללא כל התפעלות מ'גוון' המלה, השם של הדבר. בכל זאת, תלמוד תורה ולשון נקיה - דרך ארץ שקדמה לתורה בהיות שרש

מִן הַפְּסָחִים (3) – לִשׁוֹן נְקִיָּה

"אור לארבעה עשר", והסוגיא הראשונה בגמרא היא "מאי אור? רב הונא אמר נגהי ורב יהודה אמר לילי", ולמסקנה "דכולי עלמא אור אורתא [לילה] הוא ולא פליגי, מר כי אתריה ומר כי אתריה, באתריה דרב הונא קרו נגהי ובאתריה דרב יהודה קרו לילי. ותנא דידן מאי טעמא לא קתני לילי? לישנא מעליא הוא דנקט וכדר' יהושע בן לוי דאמר ר' יהושע בן לוי לעולם אל יוציא אדם דבר מגונה מפיו... תניא דבי רבי ישמעאל לעולם יספר אדם בלשון נקיה...". מהדוגמאות שהגמרא מביאה מוכח ש"דבר מגונה" היינו דבור-מלה שהוא מגונה מצד עצמו (כגון "טמא", שעקם הכתוב לומר "לא טהור" במקום "טמא" כדי שלא להוציא דבר מגונה מפיו) ואילו "לשון נקיה" היינו הזהירות לא לומר מלה שמעוררת הרהור בלתי הגון ("הרי בזב קראו מרכב ובאשה קראו מושב" ופירש"י: "לפי שאין הגון להזכיר רכיבה ופסוק גלים באשה"). מהמשך הגמרא מוכח ש"לשון נקיה" כוללת גם שלילת "דבר מגונה", שהרי מקשה הגמרא "ובאורייתא לא כתיב טמא? אלא כל היכא דכי הדדי ניהו משתעי בלשון נקיה כל היכי דנפישין מילי משתעי בלשון קצרה כדאמר רב הונא אמר רב משום רבי מאיר לעולם ישנה אדם לתלמידו דרך קצרה", ופירש"י "והני דלעיל עיקם [כמו 'אשר איננה טהורה] ללמדך שצריך לחזור אחר לשון נקי ובשאר מקומות כתיב לשון מגונה וקצר ללמדך שישנה אדם לתלמידו לשון קצרה לפי שמתקיימת גירסא שלה יותר מן הארוכה". נמצא שהיוצאים מן הכלל שעיקם הכתוב כי הם בבחינת "דרך ארץ קדמה לתורה" (שמצד התורה ראוי לשנות דרך קצרה,

"ישנה אדם לתלמידו דרך קצרה" היינו מל מלשון ברית מילה, הבדלה.

נמצא שיש כאן שתיקה (מדבר מגונה), חש, דבור דרך קצרה ודבור בלשון נקיה לאו דוקא בדרך קצרה העיקר שיהיה לשון נקיה (הגם שלשם כך יאריך בדבורו), מל-מל.

לעיל הוסבר ש"לעולם ישנה כו" בחכמה ו"לעולם יספר כו" בבינה, ואכן חכמה ובינה הן הבדלה והמתקה - חכמה היא "קדש מלה בגרמיה" ובינה היא טהור, בבינה טהרת הטמאים במי מקוה, יסוד אמא, המתקת הדינים (ד"מינה דינין מתערין") בשרשם (חסדים דאמא). "לעולם אל יוציא אדם דבר מגונה מפיו" בו"א, אך ידוע ש"ז"א בעתיקא אחיד ותליא", ושם שרש עבודת החש, "סיג [מקיף, כתר] לחכמה שתיקה". במספרים היינו "לפני אחד מה אתה סופר" (אפס), אחד ושנים, כתר-חכמה-בינה, שרש חש-מל-מל, הכנעה-הבדלה-המתקה, וד"ל.

רמזי רב הונא ורב יהודה

נחזור לתחלת הסוגיא. "רב הונא אמר נגהי ורב יהודה אמר לילי". לכאורה, נגהי, לשון סגי נהור, הוא לישנא מעליא יותר מלילי (הגמרא אמרה שבלשון המשנה "אור [לארבעה עשר]" הוא לישנא מעליא, אך כאן מדובר בשני פירושי האמוראים "לאור"). אך באתריה דרב יהודה - אתריה לא רק במובן של מקום גשמי אלא אתריה בנפש, ע"ד "איזהו חכם המכיר את מקומו" - קרו לאורתא לילי, יש כאן הקפדה על פשט, שלא יטעה התלמיד לחשוב שנגהי פירושו אור-יום כמו שבאמת היה ההו"א של הגמרא. והוא אותו 'ראש' של "לעולם ישנה אדם לתלמידו דרך קצרה" אף על פי שהוא לשון מגונה.

נמצא שלפי זה רב הונא, שהוא "מחסידי בבל", מעדיף להשתמש בלשון כבוד, נגהי,

הבינה בכתר בסוד "אהיה [בכתר] אשר אהיה [בבינה]"; התגלות עתיקא באמא - הן "תרין ריעין דלא מתפרשין לעלמין", ודוק).

פתח דבריו יאיר

כתיב "פתח דבריו יאיר מבין פתיים" והוא רמוז לפתיחת מסכת פסחים בפרט, "אור לארבעה עשה.. לאור הנר". וכתיב "ופסח הוי על הפתח" - פסח ופתח הנם "לשון נופל על לשון". וכך נדרש השם "פסח" - פה סח - "פתח פיך ויאירו דבריו". בספר יצירה החוש של חדש ניסן הוא חוש הדבור ושתי המצות דאורייתא שאנו מקיימים, גם בזמן הגלות, בליל הסדר הן אכילת מצה ואמירת ההגדה, סיפור יציאת מצרים, מה שהאדם מכניס לפה ומה שהוא מוציא מהפה (על דרך "לעולם יכנס אדם כבי טוב ויצא כבי טוב").

כל זה רמוז בכך שתכלית הסוגיא הראשונה של מסכת פסחים בתלמוד בבלי הוא בענין תיקון הדבור ושמירת הלשון. זה ענינו הפנימי של חג הפסח - אכילת מצה, לחם עני שאין בו גבהות וישות, שעל ידי הבטול, פנימיות החכמה, "דברי חכמים בנחת נשמעים" (יחוד חו"ב, תרין ריעין, דברי חכמים - בנחת נשמעים).

שלשת מאמרי הדבור, "לעולם אל יוציא אדם דבר מגונה מפיו", "לעולם יספר אדם בלשון נקיה", "לעולם ישנה אדם לתלמידו דרך קצרה" הם בסוד חש מל מל, הכנעה הבדלה המתקה, אבל לא לפי הסדר:

"אל יוציא אדם דבר מגונה מפיו", היינו "סור מרע", שתיקה (מלדבר דבר מגונה) התלוי בבטול הישות (קשור לאכילת מצה), חש-הכנעה; "יספר אדם בלשון נקיה" היינו דבור לכתחילה, "ועשה טוב", ועד ש"כל המרבה לספר ביציאת מצרים הרי זה משובח", מל מלשון דבור, "מי ימלל [ימתיק על ידי דבור] גבורות ה' ישמיע כל תהלתו", המתקה;

יצחק בן אברהם אברהם הוליד את יצחק" =
ח פעמים **הונא** (= **טוב מאד**, "וירא אלהים את האור כי טוב... וירא אלהים את כל אשר עשה והנה טוב מאד"). רב הונא באלב"ם: **טם עפגל** = 232 = **רב יהודה** ("יהי אור")!

פסח מתחלק ל-**פ** (**לילי**) ו-**סח** (**נגהי**) כנ"ל. כל אחד ברבוע = 11024 = 26, **הוי** ב"ה, פעמים 424, **משיח בן דוד**.

בסוף הסוגיא (ד, א): "ההוא דאמר דונו דיני אמרי שמע מינה מדן קאתי דכתיב דן ידן עמו כאחד שבטי ישראל ההוא דהוה קא אזיל ואמר אכיף ימא אסיסני ביראתא בדקו ואשכחוהו דמזבולן קאתי דכתיב זבולן לחוף ימים ישכן". י"ל שכאן רמז לרב יהודה, שהיה בקי בדינים (כשמואל רבן), "רב יהודה כולי תנויי בנויקין הוה" (שבט דן רמוז ב-ד של יהודה, סוד "דן ידן עמו כאחד שבטי ישראל" דהיינו כשבט יהודה. **יהודקה** = **לילי**) ורב הונא, י"ל מלשון נוני ימא, שייך לשבט זבולן. **רב הונא** ועוד **זבולן לחוף ימים ישכן** = "וירא אלהים את האור כי טוב".

אף על פי שאפשר לטעות בפירושו, ואילו רב יהודה, "שיננא" (מיוחד ביותר בעצמו), מקיים "ושננתם לבניך [אלו התלמידים] ודברת בם" בדרך קצרה ומובנת לכל (מיוחד גם משמע חד-משמעי).

והנה, "**אלו ואלו** [= **לילי**] דברי אלהים **חיים** [= **נגהי**]" (בפרט כאן ד"לא פליגי" אלא מר אמר כאתריה ומר אמר כאתריה), והרמז: **נגהי לילי** = **פסח** - **לילי** (ברישא חשוכא) = **פ ונגהי** (והדר נהורא, הכל ב"אור לארבעה עשר") = **סח, פ-סח, פה סח**, פתח פיך ויאירו דבריך (ב-**סח, נגהי**)!

שניהם, רב הונא ורב יהודה, שייכים לאור: **רב יהודה** = "יהי אור"; **רב הונא** = **אור אל הוי** ("אל הוי יאר לנו"). ועוד, **רב הונא** = "**צח ונקי**" (לשון רש"י ג, א, ד"ה דבר מגונה - "... לשון חכמים לחזור אחר לשון צח ונקי"), "פתח דבריך יאיר".

ביחד, **רב הונא רב יהודה** = **מלכות** = **אברהם אברהם** (שהוכפל שמו בעקדה, סוד יחד הימין והשמאל שבו, שרש בית הלל ובית שמאי שיצאו ממנו, אהבה ויראה, "ואלה תולדת

בטחון ובטול עצמי – הילכו שניהם יחדיו?! מצד אחד, יהודי צריך להיות ענו ובטל, ואף לא לחשוב שהוא זכאי שיעשו לו נס. מצד שני, על יהודי לפעול בעולם בתוקף הראוי, מתוך בטחון בה', שכולל גם את הבטחון בכך שה' נותן לו כח לעשות חיל. בכללות, יש נשמות גבוהות, ששייכות יותר לבטול – דוגמת יעקב אבינו ומשה רבינו, שבשעת צרה ברחו או פעלו בדרך הטבע. לעומתן, יש נשמות, בדרך כלל יותר נמוכות ו'מציאותיות', שחשות באהבת ה' ומתוך כך מתמלאות בטחון. עם זאת, ההבחנה הזו נוגעת בעיקר לעבודה הפרטית של הנשמות, אך ברגע שאדם נדרש לגלות מנהיגות – וכל אחד נדרש לכך במעגל כזה או אחר – עליו להתאזר במדת הבטחון כדי לתפקד כראוי. זהו בטחון גבוה יותר – הוא לא מתבסס על גילוי האלקות ה'נמוך' המשתלשל למציאות התחתונה, אלא על התוקף האלקי שלמעלה גם מהבטול של העולמות העליונים. כך מוציאים אצל משה רבינו: בטבעו הראשון כולו בטול. חווית ההצפנה וההשלכה ליאור בתוך תיבה מיוחדת המצרים נחקקת בו, ולאחר הריגת המצרי – שחשפה לרגע את גרעין מנהיגותו העתידית – הוא שב וברח. גם במראה הסנה הוא לא שש ליטול מנהיגות וכאשר המטה שבידו הפך לנחש הוא ברח. ה' 'מכריח' את משה לעבור למדת הבטחון – לתפוס את הנחש בזנבו, ליטול על עצמו את השליחות ולהפוך בסופו של דבר למנהיג הניצב מול פרעה ללא חת, מוציא את ישראל ממצרים ועומד בראשם במלחמת עמלק ובמלחמות סיחון ועוג. את טבע הבטול והענוה שומר משה לחוג הפנימי, חיק המשפחה ועם ישראל, ובהקשרים החיצוניים הוא מגלה תוקף ובטחון אלוקים. בכל יהודי ישנו ניצוץ משה רבינו, ובכוח להתקדם מהבטול, שצריך לאפיין אותו בעולמו הפנימי ובקרב אחיו, אל הבטחון בעליו לנקוט במילוי שליחותו בעולם.

מעוניין להצטרף לצוות המפיצים של ואביטה?

רוצה להצטרף לתפוצת המייל שלנו ולקבל את כל ההודעות והשיעורים?

שלח מייל לכתובת: li.gro.iminp@leiti

רוצה לשמוע את שיעורי וניגוני הרב? התקשר לפנימי-פון במספר 079-9211452

לפניות בנושא העלון: 052-4295164

li.gro.iminp